

SISZÁNTÚL

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre 16 kor.
Negyedévre 4 "
Helyben házhoz hordva:
Egész évre 20 kor.
Negyedévre 5 "
Vidékre postán szállítva:
Egész évre 24 kor.
Negyedévre 6 "
Egyes szám ára 8 fillér

Politikai
napilap

Megjelenik minden nap, ahétfő és
ünnepek utáni napok kivételével.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 6.
A szerkesztőség kéziratok vissza-
adására vagy megőrzésére nem
vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadó-
hivatalhoz intézendők

XVIII. évfolyam 222. szám.

Nagy-Várad.

Kedd, 1912. október 1.

A magyar sajtó és a magyar kultúra.

P. Bangha Béla.

Azt hiszem, hogy aki előadásom címét elolvasta, az tudja, érzi, hogy ez a két fogalom, a sajtó és a kultúra, szorosan összefügg egymással. Összetartozik, vagy legalább össze kellene tartoznia, mert a sajtónak óriási, hatalmas kulturfeladatai vannak, nagy kulturfeladatai vannak különösen ma, amikor a sajtó a maga mindentudásával, mindenhova beférkőzésével olyan nagyhatalom, a melyet nem első, nem hetedik, hanem egyetlen nagyhatalomnak lehet és kell neveznünk. És hatalmas feladatainak végzésében annál nagyobb felelősség terheli, mennél nagyobb az olvasási vágy.

Ma pedig mindenki olvas, kenyerünk a sajtó, reggel nem izlik a kávé, ha nincs fűszerezve az újság legújabb híreivel. A nyáron láttam egyszer, hogy kint a pusztán, szakadó esőben rongyos esernyő alá bujva egy kanászfiú olvasta — Az Estet. Mindenki olvas. Alig jelenik meg az újság, máris millió és millió ember bámészkodik a fekete betűkre, — dühbe gurul, amikor az újság dühbe gurul, lelkesedik, amikor az újság lelkesedik, szidja, azt a kit az újság szid és szabadon vezeteti magát az újságíróval, aki talán még — érettségét sem tett.

Kulturfeladatok végzésére csak az való, akinek megvan a megfelelő kulturális képessége, intelligenciája.

Az állam nem engedi tanítani a tanítót, ha nem teszi le a megfelelő vizsgát. A sajtóban mindenki taníthat, vezethet, a sajtót mindenki tetszése szerint irányíthatja, akár van rá képessége, akár nincs.

A sajtónak feladata, hogy a kulturát, a közművelődést terjessze, hogy a tudomány által megállapított igazságokat, de igazságokat! aprópénzre váltsa, terjessze a kulturáshoz méltó gondolkodást, érzést, a vallást, erkölcsöt, a hazafiságot, a tudományt. Hatalmas, gyönyörű, harmonikus, igazi kultúraletnek vessen meg az alapjait.

De ezeket az ideális feladatokat ideális törekvés nélkül nem lehet megvalósítani! — Ha nem kulturális célt, hanem üzletet szolgál, akkor fegyvert kell ellene fogni. És a keresztényellenes sajtó tulnyomó része nem más, mint egyszerűen üzletsajtó.

Egyik ember gyártja a cipőt, a másik a kalapot és a sajtó gyártja a közvéleményt — megrendelés szerint. Így pedig a mai sajtónak nagy része kevés közzel bír a kultúrához, legfeljebb csak destruktív irányban.

Csak egy pár gyakorlati példát hozok fel. Mindenki ismeri az osztrák *Neue Freie Presse*-t, vagy legalább hallott róla. Ennek a szerkesztője mondotta egy alkalommal, hogy a címnek meg kell maradnia, a tartalom: amit megfizetnek. Előbb az volt az elv: Mindent közlünk, amiért megfizetnek. — ma pedig más, ez: csak azt közöljük, amiért megfizetnek.

Hogy pedig ezt a példát a magyar sajtó, vagy inkább a magyarul (sőt inkább Zsarogban) író sajtó mennyire követi, arra csak egy-két példát hozok fel.

Vallás és tudomány.

Mindenki hallotta már azt a frázist, azt a kitalált, hazug mesét, hogy a tudomány és a vallás ellentétben állanak egymással. A szabadkőműves *Világban* írja dr. Várady Zsigmond (gondolom itt is jól ismerik) hogy „az egyház és tudomány szembekerült.” „A vallás, írja a másutt a *Világ*, csak ott juthat szóhoz, ahol a tudomány már tehetetlen.” Megszoktuk már azt a hazugságot, a melyet lépten-nyomon hangoztatnak ők, a „mitudósok”, de jegyezzük meg, hogy az igazi, komoly tudósok, nem így gondolkodtak, az igazi uttorók persze nem a kitorók és betörők, hívő keresztények voltak. (Viharos taps) A sajtó volt az, amely bevitte a köztudatba azt a légből kapott állítást. Ez a sajtó hivatkozik tudósokra, de csak — mitudósokra, klisé hamisító Häckke, akit komoly német tudósok, mint Paulsen a német nép szegényének tartanak.

A francia *Canchy*, a „XIX. század legnagyobb matematikusa”, mikor megkérdezték tőle, hogy összeférhetőnek tartja-e a vallást a tudománnyal, azt felelte: „Igenis keresztény vagyok, hiszek Istenben, hiszem Krisztus istenségét, amint hitte valamennyi század nagy matematikusa, fizikusa, csillagásza, természettudósa.

És ma már az olyan Európát rengető híres lapok, mint „*Petrozsény és vidéke*” (Derülség) azt írja, csak a tudatlank hisznek, mert, hogy ma már a gondolat keletkezését, fejlődését, vegyi laboratóriumban lehet látni, megfigyelni. Ma, a XX. században ilyen sületlenségeket le lehet nyomtatni, el lehet terjeszteni, be lehet adni a közönségnek, a kultúra nevében!

Nemrégén a *Világ* egy száma véletlenül került a kezembe, mert nem tartva a műveltségemmel megegyeztethetőnek, hogy rendszeresen, olvassam. Egy cikk volt benne

az „élet problémájáról.” Azt írja, hogy a modern természettudomány megfejtette az élet problémáját. Van ugyan még némi hézagossá, annál a pontnál, ahol a szervetlemből szerves, élő lény lesz, de ezért a Teremtő nélküli élet kérdése meg van fejtve, be van bizonyítva. Hát ez éppen olyan, mintha én azt mondanám, hogy kitaláltam a perpetuum mobilét, csak még — nem mozog (Zajos derülség), vagy hogy tudok aranyat csinálni, csak nem tudom, hogyan kell.

Azután nézzük a modern szentírás-kritikát. A protestáns szociálisták fővezére: *Harnoch* azt mondja, hogy tudományos igazságnak kell elfogadnunk, hogy az evangéliumok az apostolok idejétől származnak. Így beszél a tudomány. És a sajtó? Nálunk nem egyszer olvasom, hogy az evangéliumokat „néhány” századdal Krisztus után gyártotta néhány „szédelgő.”

Nem közveszélye-e a kulturának ez a nyílt szédelgés a tudományos problémák terén?

És még egy példa. A világtörténelem a legfontosabb világtörténeti eseményként a kereszténységet mutatja be. A legfőbb kultúrtörténeti tényező mindig az egyház volt. Az, amely a kulturát megteremtette, a népeket civilizálta, a földet feltörte, a közoktatás ügyét, a népiskolát, középiskolát, egyetemet megalkotta, amelynek közvetve vagy közvetlenül mindazt köszönjük, ami a kulturánkban nagy, nemes és értékes.

És a modern sajtó említi-e valaha ezeket? Említi-e a pápák horribilis áldozatait, a szerzetesek, papság, főpapság műveit a tudomány, művészet, charitas és szociális kultúra terén?

Nem, mind ezt nem említi. Viszont ezerféleképpen ismétli, amit a *Pesti Hirlap* írt: „Nálunk a pápának sohasem volt valami nagy tekintélye. Jóravaló magyar ember mindig bizalmatlanul tekintett Róma felé, ahonnan jót ez az ország sohasem várt és kapott . . . Mária országának sorsa sohasem érdekelte a Szentatyát.”

A *Pesti Hirlap* bizik abban, hogy a nemzet nem ismeri saját történetét. Nem ismeri Hunyadi János esdeklő leveleit, a pápához, melyben kéri, hogy jöjjenek segítségünkre, mert különben az ország elveszett. Eppen dr. Karácsonyi János, (éljenzés) fejtette ki egyik művében, hogy a pápák mindig és mindenkor segítségére voltak hazánknak. A protestáns *Thaly Kálmán* pedig minden római utjában meglátogatta XI. Ince

sirját, akinek szerinte Magyarország fennmaradását köszönheti.

Vallásgyalázás a sajtóban.

Fontos kulturfeladata a sajtónak, hogy táplálja a tiszta érzelmeket, a vallást. Minden idők nagy gondozója megegyezett abban, hogy az emberi kultúra legfőbb tényezője a: vallás. Az ember közeledése a végtelen tökéletességű Lényhez, a nagyság, szépség, igazság, jószág ősforrásához, az ideálok ideáljához. Es miként teljesíti a sajtó ezt a kötelességét? Ott olvassa az egyik magyar lapban, hogy a „vallás béklyóiba vert gondolat,” a valláserköles minden botrány okozója, a „kereszténység a legbolondabb vallás.” Egy a pathologikus őrzöngés végső, hagymázában tobzódo lapocska, melyet Fényes Samu szerkeszt, egyenesen azt írja, hogy az „egyházat igazán tüzzel-vassal ki kellene irtani a föld színéről.” (Felkiáltások: Gyalázat!)

Egy vivmánya a kulturának, hogy egymás vallását tiszteletben tartjuk. A sajtó maga követeli ezt a tiszteletben tartást, a hitelenség vallása számára. A pozitív keresztény vallás, a katolicizmus azonban ki van véve a tisztelet szabálya alól. Ő igen, ők tiszteletben tartják a kath. vallást, csak a kinövésüket nyesegetik róla. Mik ezek a kinövészek? Mindenek előtt a papság intézménye, a klerikalizmus, a hierarchia, meg a szerzetesség. Meg persze a papi nőtlenség, a gyónás, a mise és a többi „észbódító istentisztelet.” Kinövés a házasság szentségi jellege, a keresztény sexuális erkölestörvény és természetesen az egyházi vagyon meg aztán a keresztény temetkezés, mely a tulvilági hit gondolatát ápolja, a Mária-kongregációk, a bört . . . Mi marad még ezek után a katolicizmusból, ami nem kinövés?

Utoljára pedig egyenesen kimondják, hogy Magyarországnak a katolicizmusra „szüksége nincs!” Értsük meg jól.

Arra a katolicizmusra, mely ezt az országot civilizálta, nagygyá, európaivá, széppé tette, mely megvédte török, tatár és belső árulók ellen, amely 64 százalékát teszi az országnak, egy idevetődött zsidófiu, egy az ország lakosságának alig 5 százalékát képező nem keresztény felekezet rikkancsa azt meri mondani, hogy a katolicizmusra Magyar-

országnak „szüksége nincs”. Szórol szóra így hozta ezt a passzust a *Pesti Hirlap* (1911 nov. 17.) „A felekezeti, katolikus gimnáziumokat másnak, mint felekezeti törtétesnek, még csak nem is nevezhetjük. Ha pedig már most ilyen erőre kaphat kath. körében a felekezeties törekvés, ez oly veszedelmes, mely nemcsak a kath. autonomia megvalósítását fenyegeti (?) hanem súlyosan fenyegeti magát a katolicizmust is. Mert Magyarországnak nincs szüksége olyan intézményre, de még olyan vallásra sem, mely az erőket szétforgácsolja.” Tehát azon a hazug örvön, hogy a katolicizmus az erőket szétforgácsolja, a katolicizmust innen ki kell bojkottálni.

Ez a kultúra?

Mondják meg mélyen tisztelt Hölgyeim és Uraim, kultúra ez még? Ez a mások vallásos érzelmének a kiröhögése összeférhető-e a kultúrával? Göthe, aki nem volt valami vallásos ember, azt mondta egyszer, hogy bármennyire emelkedjék is a tudomány és kultúra, azt a kulturát sohasem fogja tulszárnyalni, mely az evangéliumokból ragyog felénk, Chamberlain, igen modern író, azt hangoztatja, hogy a kulturánknak még sokat kell emelkednie és finomulnia, hogy a keresztény kultúra nevére méltó legyen.

S amikor *Maculay* angol történetíró azt mondja, hogy „az emberi kultúra ellen követ el merényletet, aki a kereszténységet leszólja”, akkor a modern sajtónak felfogása: a kereszténység irgalmatlan lesepülése, minden hithű keresztény elsöprése a közélet teréről. A tények szomorú, de megdönthetetlen logikája odakényszerít minden komoly gondolkodót, hogy aláírja a súlyos, de igaz vádat, hogy a *modern, magyar sajtó legnagyobb része egyszerű orgazdaság, merénylet a kultúra ellen.*

Emeljünk ki még néhány passzust a *Pesti Napló* merényletéből, amellyel a múlt évi kath. nagygyűlést figurazza ki. Tudjuk, hogy ott voltak a születési és szellemi arisztokrácia legkiválóbb alakjai, az Apponyiak, Hunyadiak, Zichyek, Batthyányiak, Károlyiak, a nép és középosztály képviselőivel együtt. És ezt a társaságot elnevezi *delirios tömegnek, közönséges utcai nőstényhez* meri hasonlítani! (Felkiáltások: Gyalázat!)

önagysága rántotta ki az urakat egy szeretetreméltó kedvességgel.

A gyűjtők meg természetesen csak ők voltak, remek agitációt fejtettek ki.

Lányi püspököt, amikor el akart menni, egészen izolálták a gyönyörű uri leányok.

— Tessék előfizetni, tessék aláírni.

Nem akart szabadulni, csak azt nem tudta, hogy melyiknél írjon alá!

Végre is úgy oldotta meg a dolgot, hogy átadott 40 koronát a legtávolabb állónak.

— Na most ezen osztozkodjanak.

Öröm volt nézni ezeket a lelkes leányokat. A legtöbbet gyűjtötték: Brandt Ilonka, Fehér Gizike, Balogh Rózsika, Papp Mariska, Foris Rózsika, Erdélyi Ilonka, Tóth Szeréna, Beleznay Anna, Horváth Anna, Stettner Matild, Darázs Gizella, Czeilik Pirooska, Csizmadia Erzsike és Margitka, Nagy Erzsike, Targján Margit, Kelemen Erzsike, Boér Margit, Székely Eszter, Holnapi Nóra, Bakó Lenke, Vicián Ilonka, Bagosi Etuci, Turszky Terus, Kocsis Irénke, Karinezy Mariska és Junger Eszti.

Pater Bangha volt az egész napnak

Erkölc és sajtó.

Es még ezer és ezer példát tudnék felhozni. Pedig még nem beszélünk a sajtó merényletéről a *közerköles* ellen. Fő erkölcsi maximája ennek a sajtónak, hogy az erkölestelenség kitünő üzlet. Mivé is lenne az a sajtó, ha egy hétig erkölcsi is lenne és nem szolgáltatná azokat az ingyene falatokat, melyekkel a közönség nem ingereinek esiklandozására spekulál? Legelterjedtebb napilapjaink egy része egyenesen sexualismusból él, az apróhirdetésekhöz a legaljasabb leánykereskedést folytatják.

Nem folytatom tovább, de rá kellett mutatnom ennek a sajtónak az erkölestelenségére, amelyet tisztességes család nem fogadhat be az asztalára.

Annak a sajtónak a programja világos. Lesöpörni mindenkit, aki katolikus a közélet szinteréről. El kell kobozni az egyházi vagyont, saját maguk számára beseperni, miniket pedig, a többséget kisépenni. Mindezt a kultúra szent nevében.

Az apróhirdetések.

De nemesak a fővárosi, a vidéki sajtó is nagyrészt ugyanazt a képet mutatja. Nem kell messzire menni példáulért. Itt van a *Nagyvárad* *Napló* legújabb száma. Nézzük az apróhirdetéseket. Csak egyet a sok közül:

Melyik

uriember volna hajlandó egy bájos kis asszonykát sürgősen 50 koronával kisépíteni, melyért megfelelő hálát nyilvánítanék. Levelet kérem a kiadóba küldeni és a lapban jelezni „Édes esték” jellegére. 996

Vagy egy másik ujságot vegyünk elő: a *Nagyváradot*. A levelezési rovatban olvasom:

Két

szépnek mondott mulatni vágyó barna urileány két feltétlen uri ember diszeret barátságára vágyik, akikkel az estéket kellemesen eltölthetnék. Levelet a lapban jelezve a főpostára Phidiás jellegére kérünk.

EPIZÓDOK

a sajtónagygyűlésről.

*

A nők tulsulya a sajtónagygyűlésen már előre biztosította a legfényesebb sikert. Az első sorokban még meg lehetett különböztetni a hölgyek gazdag toalettjeit, de már egy-két lépéssel tovább csak nagyszerű szingazdagságot látott az ember a magas pódiumról.

Persze legelevenebb volt a Hölgybizottsági tagok jelentkezése. Fent a pódiumon megrökönyödtek a vezérek, amikor Novákné önagysága felszólítására megmozdult az egész terem, mint egy virágos erdő.

— Nagyszerű, remek! . . . Örvendeztek oda-fönt a neki hevült korifeusok. Valamennyi, mind tag akar lenni!

Es két kézzel osztogatták a kék csokrokat a jelentkezőknek. S egyszerre ijedt kapkodás keletkezett.

— Tyü, nincsen több jelvény! Olyan lehülés jett erre, hogy csuda. A zavarból aztán Novákné

ragyogó központja. Kegyetlen gunyja élesen vágott, végig a pöffeszkedő zsidó sajtón. Azonban hogy élő példát is hozzon föl, hát egymás után bemutatta a *Pesti Hirlapot*, a *Pesti Naplót*, *Világot*, *Estet* stb. Majd elővette a „mi tudósok” táborát s onnan aposztrofált egy-két élő klasszikust, köztük Várad híres fiát, Várad Zsigát.

Es a fölény könnyed kézmozdulataival játszik Várad Zsigával. Egész kicsi kis figura vékony ujjai közt egy ember és az egész zsidó sajtó.

Megszégyenítettek alaposan egy zsidó ujságíró a közönség soraiban is. Szünet alatt az egyik kis „urileány” odamegy egy felnőtt zsidó ujságíróhoz és kéri, hogy szurjon a gombostűvel egy-kettőt a gyűjtőlapra. Egy szurás 2 fillér a kath. sajtó javára.

Erre az illető nevetlen vicceket kezdett mondogatni az urileánynak, aki szégyenkezésében elpirult.

Látta ezt egy népszövetségi csoportvezető s mód fölött megbotránkozott a nevetlen uri ember viccein.

— No hallja, ha intelligens ember Ön, akkor

A legjobb angol női szabóság
FLEGMAN cégnél, ❖ **Bémer-tér.**

Nevetnek rajta ugye m. t. Hölgyeim és Uraim. Pedig sirni is lehetne. Az újságok, amelyeket mindennap olvasnak, a gyermekek, a fiatal lányok kezébe kerülnek, nyíltan hirdetik a korrupciót, az immoralitást, a kerítést, a leánykereskedést.

Mi következik ebből?

Hogy ez így van, ez a kulturának örök szégyene, de háromszázszoros szégyenünk az nekünk, akik ezt a sajtót olvassuk, megfizetjük. Szégyen a gyalázatot elviselni, de még nagyobb szégyen ezt meg is fizetni. Szégyen befogadni azt a sajtót, amelynek célja kipsztítani a vallást, az erkölcsöt, tönkre tenni az energiákat, hogy majd az erkölcsileg és fizikailag tönkrement, degenerált kereszténység romjain felépüljön az új Magyarország. Hogy Franciaország arra a szomorú sorsra jutott, hogy diadalt aratott a keresztény vallás és keresztény erkölcs ellensége, ezt egyedül a sajtónak köszönheti.

Ha a magyar kereszténység most sem tud talpraállani, ha még mindég fizeti a filléreket, amelyekkel az ő sirját akarják megásni, akkor megérett a pusztulásra.

De hála Istennek, mintha megfújták volna már a riadót. A keresztény magyarság kezd talpraállani. A hatalmas ellenséges sajtóval szemben ott áll már a keresztény, a tisztességes, a becsületes, a jó sajtó. Dávid mutatkozik már Góliáth ellen, akiről a Szentírás azt írja, hogy reggel-este gyalázkodott. Ma is gyalázódik ez a Góliáth, reggel a reggeli, este az esti lapokban. — Napról napra izmosodik a mi sajtónk; ne hizlaljuk hát a tisztességtelen sajtót, hanem söpörjük ki a házunkból. Tegyük erőssé, hatalmassá a mi tisztességes, keresztény sajtónkat.

Cselekedjünk már egyszer! A taposkból nem tud megélni a katolikus sajtó. Első kötelességünk, hogy fizessünk elő a kath. újságokra, első sorban természetesen a helyi lapunkra. Ezelőtt az volt talán a kifogás, hogy ami sajtónk gyenge, szintelen, nem elégíti ki az igényeket. Ma már nem így van. A Tiszántul szeptembertől kezdve Nagy-Várad első napilapja. Ugy szép, izléses külalakja, mint tartalma azt bizonyítja. Elénk, modern, nivós, minden tekintetben, úgy, hogy maholnap a főváros-

ból is ide jönnek tanulni a katolikus lapok.

Dobjuk ki tehát az áruló, korrup, tisztességtelen sajtót és hozzuk be helyébe a kath. sajtót. A Nagyváradi Kath. Népszövetségnek, ennek a hatalmas, élő, energikus szervezetnek, amely a kath. okciókból oly buzgón kiveszi részét, nem válnék diszére, ha nem tudná elterjeszteni a Tiszántult. Mily szép eredménye volna ennek a gyönyörű ünnepnek, ha mátol hónapra a megrendelők, az előfizetők száma megduplázódnék.

Ne rontsák el azoknak a kedves, buzgólkodó lányoknak, a „sajtóbrangyalok“-nak a kedvét, hallgassák meg a kérelmüket, hisz nekik is a legnagyobb örömük ma, ha minél több előfizetőt szerezhetnek.

Meg kell semmisíteni az Önök pénzéből élő, vallás és erkölcsellenes, kultúraellenes tisztességtelen sajtót és helyette tegyék nagygyá, izmossá a keresztény tisztességes sajtót. Ezzel a tetükkel mutassák meg, hogy Önök tenniképes, önértetes, művelt, modern magyar katolikusok!

A delegációk ülése. Tegnap ismét megkezdődött a delegáció munkája. Hétfőn a tengerészeti albizottság tartott gyűlést, melyen Montecuccoli tengerészeti főparancsnok megismételte az osztrák delegáció előtt tett azon nyilatkozatát, hogy a tengerészeti vezetőség ragaszkodik az 1911-ben tartott expozé terhehez.

Lukács László miniszterelnök tegnap este Bécsbe utazott s a delegációk munkájának befejezéséig ott is marad. Tegnap délelőtt részt vett a két alelnök: Beöthy Pál és Jankovics Béla titkos tanácsosi eskütételénél. Politikai körökben nagy feltűnést keltett az a körülmény, hogy tegnap este gróf Tisza István is Bécsbe utazott és külön kihallgatáson jelent meg a király előtt. A magyar félhivatalosok jelentése szerint Tisza a Szent István renddel való kitüntetését köszöni meg, bécsi jelentések azonban arról szólnak, hogy Tisza audienciája az aktív politikával is összefügg.

nem mond ilyen nevelétségeket egy uri leánynak. Hát újságíró Ön? . . . Tanuljon előbb tisztességet.

A csunyan leforrázott ur hirtelen elpárolgott.

Mohamed futása. Hét óra. Bangha pater beszél. A templomokban megszólalnak a harangok Ave Máriára.

. . . S a szónok egy pillanatra elhallgat, rá néz az elnöklő Lányi püspökre. Az helyeslőleg biccent s feláll; nyomban utána az egész fényes gyűlés mintegy parancsszóra emelkedik fel, néma csend borul a teremre s imádkozza mindenki az Avét.

. . . Hátul a homályban válla közé kapja fejét egy modern apostol — újságíró és menekül kifele a teremből, mint Faustban az ördög a kereszt elől . . .

Megbélyegezte egyszer s mindenkorra a nagyváradi közönség előtt pater Bangha a Nagyváradi Naplót és a Nagyváradot. Szólnokon megvette ezeket s megmutatott két apróhirdetést, melyek hallatára a felháborodás vihara zugott végig a termen.

— Gyalázat! Nyílt leánykereskedés! Hol van a kir. ügyészség!!!

Az emberek észbe kaptak.

— És ezeket járattuk mi eddig! A saját gyermekeinket talán éppen ezek rontják meg.

Azóta többektől hallottuk, hogy visszaküldték a fentnevezett lapokat, melyek a legszemérmelenebbül hordták be a pornografiát a családi szentélybe.

Az agitáció fényes eredménnyel végződött s a tisztességes sajtó a tegnapi nappal óriási s eddig ellenséges területeket hódított.

A gyűjtésből 500 korona folyt be a katolikus sajtóra.

Ezenkívül több száz megrendelés történt s a megrendeléseket azóta tízével-huszával kapja kiadóhivatalunk. S ezt nem dicsekvésképpen mondjuk, hanem megemlítjük, mint a józslés s a műveltség leg-szebb diadalát.

A VASÁRNAPI SAJTÓNAGYGYÜLÉS.

Vasárnap a keresztény restaurációnak felejthetetlen szép ünnepe volt Nagyváradon, Szent László városában. A krisztusi világ-nézet eszméi aratták egyik legnagyobb, leg-szebb diadalukat a — sajtóért vívott küzdelemben. Gyönyörű, impozáns, minden ízében, minden mozzanatában nagyszerű volt a vasárnapi sajtónagygyűlés. Fenséges volt különösen azért, mert vasárnap, a katolikus sajtónagygyűlésen az az ezeryi hatalmas tömeg nemcsak hitvallást tett, nemcsak tüntetett, lelkesedett, nemcsak a szervezett, harmonikus nagy, acélos energiáját mutatta meg, hanem — cselekedett is.

A toll gyenge arra, hogy méltóképen jellemezze a vasárnapi ünnepet. Az impresziók ragadják meg a lelket, gyönyörű, fenséges, szép impressziók, amelyek úgy belevésődnek kitörölhetetlenül a lelkünkbe, a szívünkbe, nagy, igazi tetteknek ilendítői lesznek.

A sajtónagygyűlés képe, impozáns lefolyása sokra megtaníthat bennünket, sokra megtaníthatja azokat a „jó katolikusokat“ is, akik távollétükkel tüntettek.

Amikor így általános vonásokban akarunk néhány szóval leszámolni az egészszel és ismét a lelkünk elé akarjuk állítani a különösen kiemelkedő mozzanatokot, érezzük, hogy nem lehetünk elég markánsak, elég kifejezők, eléggé jellemzők az írásunkban. Azt nem leírni, olvasni kell es lehet, hanem látni, érezni, tapasztalni, részt venni benne.

Irjunk a Sajtóegyesület Hölgybizottságának alelnöknőjéről, Novák Mártonnéról, aki lelkesedésének, szívének, meggyőződésének tüzet az asszonyi vonzó kedvesség, a szeretet szavával öntötte a lelkekbe?

Vagy lehet-e írni méltóképen Páter Bangháról? Ő volt a nagygyűlés lelke, disze. A Loyalai Szt. Ignác szelleméből való igazi apostol, a sajtó apostola, aki szemében az igazság gyújtó tüzével, hangjában, szavában ennek az igazságnak megcáfolatlan erejével, az esprit-nek ragyogásával, kiváló szónoki képességével, apostoli munkát végzett a katolikus sajtó érdekében.

És a harmadik vendég dr Baránsky Gyula fővárosi ügyvéd, törvényhatósági bizottsági tag, szintén egyike a katolikus restauráció leglelkesebb munkásainak, aki megmutatta, hogy milyennek kell lenni az igazi, praktikus katolikusnak.

Lelkünk előtt áll az a hatalmas, imponáló erejű, öntudatos, szervezett és fegyelmezett tömeg a nép és intelligencia, Lányi püspökkel az élén úgy lelkesedett, úgy együttérezett a szónokokkal. Milyen felejthetetlen kép volt az, amikor a hétórai harangszóra mint egy ember állott fel mindenki, hogy elimádkozza az Urangyalát. Az az ember-sereg, amely tud együtt szívből imádkozni, ez tud együtt lélekből nagy, harmonikus munkát végezni és eredményeket elérni.

MEGNYILT az Első nagyváradi grafikai műintézet és fényképészet
Teleky-utca 35. szám.

Művészi kivitelben készít cinkografiai, autotypiai kliséket és fényképeket a legjutányosabb árak mellett.

Másik kép, — kedves, vonzó, amelyről a különös melegséggel kell megemlékeznünk. Ez a leányoknak, a heti sajtó „Órangyalai”-nak munkája, akik bájos fellépésükkel, munkájukkal igazán szép eredményeket értek el. Az ő munkájuk révén egyetlen nap alatt 120 új előfizető érkezett a Tiszántulra és másik száz a fővárosi katolikus folyóiratokra.

A vasárnapi nagyváradai sajtógyűlésről, melynek legkiválóbb momentuma P. Bangha délutáni nagy beszédét lapunk élén közöljük, a következőkben számolnak be tudósítóink:

A délelőtti sajtóértekezlet.

Déli 11 órakor már élénk élet uralkodott a főgimnázium körül. A sajtóértekezletről az egész városban tárgyaltak és nagy kíváncsisággal várták a nap eseményeit. Tizenegy órára, bár a sajtóértekezlet úgy volt tervezve, hogy azon csak nők vesznek részt, a gimnázium dísztermében nagy számban jelentek meg városunk előkelő hölgyein kívül a társadalom vezető férfiai is.

Tizenegy óra után pár perccel foglalta el helyét Karácsonyi János kanonok, aki a következő megnyitói beszédet intézte a megjelentekhez:

Elnöki megnyitói.

Mélyen tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Minap, hogy a Szentföldről visszatértem, Egyiptom kikötőjében, Port-Said-ban, kénytelen voltam magam alávetni orvosi vizsgálatnak. A hajó orrára állott egy férfi- és egy nő-orvos, minket pedig egyenként felszólítatva elébök állottunk és kezünket, nyelvünket megmutattuk.

Én, bár a dolog egy kissé kellemetlen volt, szívesen alávettem magam e vizsgálatnak, nemcsak azért, mert kénytelen voltam vele, hanem azért is, mert tudom és beláttam, mily nagy kincse az országoknak az ő egészségügye. Beláttam, hogy az országoknak védekezniök kell, mert egy-egy olyan ragályos betegség egy-egy járvány, mint a pestis, cholera óriási károkat okoznak, életben vagyokban.

De ha végig tekintünk a századokon, úgy látom, hogy a szellemi járványok az emberiségnek még nagyobb károkat okoztak, mert hiszen milliók tevékenységét irányították rossz, pusztító, romboló utakra, milliókat tettek elégedetlenné, boldogtalanná, millióknak okoztak lelki és testi károkat.

Azért a járványos betegségeknél jobban kell óvakodnunk a szellemi járványoktól s mivel mai napság, a hitetlen, erköletes sajtó terjeszti a romboló szellemi járványokat, első sorban az oly könyveket és hírlapokat kell magunktól távol tartani, melyek lelkünk épségét megrontják, gonosz indulatainkat, felkorbácsolják és lelkünk halálát okozzák.

Azonban az sem elég, hogy a rossz sajtó termékeket elvessük, mert az emberi lélek vágyakozik az igazság, a valódi ismeretek után s ha a lélek e vágyát ki nem elégítjük, az olyan lesz mint a szántóföld, amelyről tudjuk, hogy magától is megterni a gazt, de a jó buzát csak akkor, ha a földet felszántjuk és bevetjük.

Fel kell tehát mintegy hasogatni az emberi lelkeket, fel kell őket világosítani, hogy

lelkünknek a gáztól, a gonosz indulatoktól való tisztántarásra első kötelességünk s mindjárt utána az, hogy valódi, boldogító igazságokkal vessük azt be.

Azonban éppen ez a nehéz dolog. Itt Nagy-Váradon a kath., a tiszta nemes erkölcsöket hirdető kath. sajtó termékeit terjeszteni éppen nehéz. S éppen azért kérte a Kath. Népszövetség a budapesti kath. társadalom előkelő, kipróbált harcosait, hogy az ő tapasztalataikat velünk ismertessék. S ők ezt páratlan szíveséggel meg is tették s ime közöttünk megjelentek. — Mély tisztelettel üdvözlöm őket és az értekezletet megnyitóm.

A nagy tapsal és éljenzéssel fogadott elnöki megnyitói után Novák Mátonné a Katholikus Sajtóegyesület hölgybizottságának alelnöke *A nő hivatása korunkban* címmel tartotta meg következő előadását:

A nők hivatása korunkban.

Talán emlékeztünkben van még, hogy szeptember közepén a magyar feministák a nők választójogának kivívása érdekében nagy gyűlést tartottak a budapesti Vigadóban és kevésbé mult, hogy a tervezett Szóházakon kívül tetteleg is meg kellett küzdeniök a tüntető szociáldemokrata férfiakkal.

Mi, katolikus nők is tudatában vagyunk annak, hogy a XX. század változott viszonyainál fogva a nőnek hivatása is lényegesen megváltozott. Hogy csak egyebet ne mondjak: a sok új gép teljesen feleslegessé tette a legegyszerűbb női foglalkozást, a kötetést, himzést és sok más kézimunkát, mivel anyáink és nagyanyáink a hosszú téli estéket oly kedvesen kitöltötték.

De az élet nehéz küzdelme is hova tovább más, más munkakörbe is vonja a nőt és így mindinkább több és több téren válik a férfinek munkatársává.

Hiszen ma már a gyermeknevelés is egész más mederben folyik, mint ezelőtt 50 évvel, úgy hogy bátran állíthatjuk, hogy a milyen mértékben gyarapodik az az anyag, a mit ma minden művelt embernek el kell sajátítani, olyan mértékben szaporodnak a nők egy is mint anyának, úgy is mint házasártnak, de mint egyszerű családtagnak is a kötelességei. És mégis úgy látjuk, hogy a mi korunk hölgyei ma még sokkal kevesebbet foglalkoznak igazi hivatásukkal. Mert ijesztő mértékben látjuk szaporodni azokat az időtöltéseket, melyek a mai nőt tulajdonképeni hivatásuktól távol tartják.

Nem vagyunk ugyan magunk között, de azért bátran vádaskodom azzal is, hogy mily sok időt feésérelünk el ruházatunk kiválasztásával, az ugynevezett próbákkal, toronyos hajékunk elkészítésével, jourjainkkal, a különféle látványosságok és szórakozások látogatásával és főleg kávéházba járással, mely sok helyütt már a kártyázás szenvedélyeig fokozódott. Hogy ezek a kinövések mily nagy fokban nehezítik meg a férfiak helyzetét, főleg pedig nősülése kedvét, azt talán szükségtelen mondanom, de hogy ezek a modern társadalmi bajok a családi boldogságot is mennyire aláássák, azt teljesen felesleges magyaráznom.

A kath. nők és a feminizmus.

Mi kath. nők, még korainak tartjuk tehát a feminista mozgalmat, mely mindenáron választó jogot akar a nőnek, de szükségesnek tartjuk, hogy a nő előbb ismerje meg a közéletnek, a családi életnek, a rohanó kornak azon jelenségeit, bajait és igényeit, melyek a modern társadalom egészséges

kiépítésénél fontos szerepet játszanak. Hogy úgy mondjam, mi az élet iskolának kijártuk ugyan az elemi osztályait, sőt bizonyára a felsőbb osztályokat is, de az érettségi bizonyítványra jogosító magasabb képzettség, a társadalmi élet viszonyainak ismerete még hiányzik belőlünk. Nekünk szükségesnek látszik, hogy a magyar nő mielőtt a férfakkal való teljes egyenjogúságát elérje, ne csak az iskolában, hanem az életben is nyerje el azt a gyakorlatot az életküzdelemben való megedzést, mely a változott viszonyok folytán ma a nőnek épen úgy kell, mint a férfinak.

Mert az új generáció felnevelése első sorban a nő feladata. Ha pedig a mi asszonyaink meg nem ismerik az életet és annak ezerféle feladatait, úgy az ifjúságunkat sem tudják a helyes irányban vezetni.

Pedig az életet nem a kávéházban, jurokon vagy a moziban lehet megismerni a maga valójában! Hisz a férfiak is, hogy a politikai érettség fokára emelkedjenek, kasszinókat, egyesületeket, társulatokat alapítottak, melyeknek keretén belül megtárgyalták, megvitatták az élet nagy problémáit.

Már Széchényi István gróf is elsőrendű szükségletnek tartotta egy nemzeti társas-körnek magalakítását.

Mennyivel inkább szükséges, hogy a mai kor asszonya is egyesüljön, tömörüljön, új helyzetének megalapozása javítása és a kor igényeibe való elhelyezkedése céljából.

Örömmel állapítjuk meg, hogy e téren a kath. női társadalom Magyarországon vezet.

Nemcsak a jótékonyosság, erkölesnemesítés, a gyermeknevelés, a szociális bajok orvoslása, hitbuzgalmi munka terén látunk igen agilis női egyesületeket hazánkban működni, hanem újabb időben a kath. sajtót pártoló hölgyek is egyesületbe tömörültek és így egyesült erővel óhajtkák erősíteni azt a jó ügyet, amit egyenként külön-külön előbbre vinni nem képesek.

A Sajtó hölgybizottság.

Mai összejevetelünk tárgya az utóbb említett mozgalomnak, a Kath. Sajtó Egy. főv. Hölgybizottságának és működésének ismertetése, hogy a megjelent hölgyek megismerjék a női, az anyai, a hitvesi kötelességek egyikét, mely ügy jelentőségében, mint eredményében kiszámíthatatlan sikereket lesz hivatva a közeljövőben aratni.

Érezzük azt mindnyájan, hogy a hitelenség teljes gyűlölködése most van kitörőben. Ezen hitelenség ellen kell nekünk is kath. nőknek fellépniök és harcolnunk. S ha végleg megszüntetni nem is, de legalább ott a hol lehet és még nem késő, gátat tudjunk vetni a rossz sajtó káros hatásának.

Bizony mi magyar katolikusok elmondhatjuk a „meaculpat” és szégyelhetjük magunkat, mert a mi pénzünkön és a mi pártolásunkkal erősödött meg az a frivol vallástalan sajtó, mely a mai szépiroalmat és napi sajtót élteti!

Ezt a rózsás szavak alatt lappangó, gyilkos mérget lehelő rossz sajtót igyekszik a fővárosi és vele karöltve már több vidéki városban is megalakult kath. Sajtó Hölgybizottsága visszatartani, kiirtani a kath. családok asztaláról.

Azért lelkes szeretettel kérjük mindnyájukat, álljanak őrt a családi szentélyük ajtajánál és ne engedjék oda behurcolni a lelket ölő, mérget lehelő rossz sajtó termékeit, mely minden hitványságot menteni tud — és elfogad.

Kész női-felöltők
Kosztüm-kelme különlegességek

FLEGMAN
cégnél, Bémer-tér.

A rossz szellemi táplálék megöli a test egészségét, a lélek tisztaságát és minden bűn útjára ráterel.

Beteg a mi társadalmunk, pusztul az erő, az erkölcs, sőt pusztul a vagyon is, ahol a rossz sajtó mérges lehelete terjeng, akár szalónokban, akár iskolákban.

A nő: a férfi őrangyala.

Eddig mindig úgy mondták: a nő a társadalmi jólétnek öre, a nő a családi élet sértelettségének, a gyermeki ártatlanságnak, a családi tűzhely boldogságának védője.

Es a nő — ugymondják — a férfi látható őrangyala s amennyiben a nő e feladatoknak megfelel — ugymondják — anyiban juttatja diadalra önmagában és környezetében az igaz nőiesség ideálját s annyiban felel meg társadalmi feladatainak.

Ezen a téren pedig a nő ma már felében sem teljesítheti hivatását, ha határozottan állást nem foglal a sajtó terén.

Mert ma már csak a legműveletlenebbek nem tudják, mily hatalmas veszedelem fenyegeti a Sajtó részéről mindazt, aminek gyengéd, de ugyanakkor erőteljes védelme a társadalomban a nőre van bízva.

Amely nőnek tehát közömbös, milyen lapok jutnak a családi asztalra, milyen szellemi táplálékot vesznek be nap-nap után férje, gyermekei, milyen erkölcsi befolyásnak van alávetve a családja tagjai, az egyáltalán elvesztette érzékét a nő legszebb hivatása, Őrangyali tiszte iránt.

S ugyan mit mondjunk az olyan nőről, kinek mindegy, milyen erkölcsi felfogások aapnak lákra családja körében? Akinek közömbös, miként tarolja le egy hitében és erkölcsében megromlott napi, vagy szép-irodalmi sajtó, saját hozzátartozói szívében a vallásosság és erkölcsösség fakadó virágait.

Nő-e az, aki ennyire elvesztette lelki finomságát, erkölcsi érzékenységét, szellemi előkelőségét?

Anyja-e az, aki gyermekének tiszta lelkületét az utca szennyével beszennyezni, tisztességtelen képek, gondolatok utóhatásai révén a bűn és erkölcsi léhaság útjára jutni engedi.

A családi szentély és a sajtó.

Hitves-e az, aki oly hangon tartott leírások, hírek és apróhirdetések előtt sem zárja be a családi szentély ajtaját, melyek az utca legalsóbb szemetjének erkölcsi felfogását csempészik be a keresztény házakba.

Hogy a nővilág eddig nem ébredt ez irányú feladatainak teljes tudatára, érthető, de nem helyesíthető, s nem menthető dolog.

Hogy még ma is akadnak nők, a kik magukat tisztességesnek, erkölcsösnek és vallásosnak tartják, s mégsem utálják a pesti H. v. pesti N. kétes színvonalu tárcacikkeit olvasgatni, sőt talán az utcai lapoktól, mint pl. Az Est, v. A Nap-tól sem riadnak vissza. — S mint valami gyermekgyilkos szörnyetegek attól sem riadnak, hogy az erkölestelenység e métegyét, e mérgét szennyét, — nyugodt lelkiismerettel adják gyermekeik kezébe!

Ez elszomorító. Ez szégyenletes! ez a magyar nővilág egy részének óriási gondolathányára és rövidlátó műveltségére vet éles világot.

De általános nem lehet, s mindenesetre nem lehet a tisztán látó, a gondolkodó kath. nő eljárás módja.

Szajkik e téren tisztább látásra tettek szert, nem lehet fontosabb tennivalójuk, mint

felvilágosító, tájékoztató, kedves rábeszélő taktikával figyelmeztetni a rövidlátókat, eljárásuk lehetetlen voltára.

Szóval m. t. Hölgyek, nekünk nem lehet kedvesebb kötelességünk, mint a közönség erkölcsi megnevelése!

Behatóbban foglalkozva az ügyvel, látjuk, hogy óriási horderejű dolgokról van szó, — látjuk, hogy egy eddig el nem végzett, s mindenesetre nap-nap után sürgetőbb feladat elvégzése vár reánk.

Látjuk, hogy a munkabér, amelyre lépünk határtalan s akármerre tekintünk végtelen a teendők száma s az elérhető eredmények tömege.

Látjuk, hogy e feladatok teljesítése nőiességünknek, katolikus voltunknak és magyar honleányi ideáljainknak legszebb megvalósulása.

Es látjuk végre, hogy egy ország katolicizmusa tekint reánk, biztató, bátorító érdeklődéssel, örömmel, jóvahagyó bizalommal. — Ezért egy pillanatig sem tudunk kétségben lenni az iránt, hogy helyes ez út, melyre léptünk s fáradozásaink nem veszhetnek kárba.

Mi tudjuk jól, hogy a kath. Sajtó kérdés megoldásának vannak oly módzatai, megoldásának vannak oly módzatai, melyek nem mireánk nőkre tartoznak, de azért tudjuk, hogy actionk még sem meddő s hogy hatalmas feladatokat nem fog megoldani senki, (bocsánat e nagy önbizalmunkért) ha mi, katolikus nők, meg nem oldjuk!

Erre a feladatra vállalkoztak eddig is azon derék kath. hölgyek, akik a Kath. S. E. főv. Hölgybizottságának keretében szolgálataikat, tehetségeiket és szabad idejüket a Katolikus Sajtó nagy apostoli ügyének felajánlották.

Ezek nevében kérem a legnagyobb szeretettel, hogy ébredjenek a katolikus és magyar nők mindanyian tudatára a felelősségnek, mely rájuk vár a rossz sajtó elleni harcban a család és a társadalmi téren.

Vegyék elő női lelkük minden költészetét, könnyed, csengő, bájos kedélyük egész poétikus világát, hogy megakadályozzák ez által az Isten képére teremtett emberiség, felebarátaik lelki pusztulását.

Szeretném k. kath. és magyar nők, ha megérthették volna lelkünk szavát, hogy mikor mindanyiuik segítségét kérjük, akkor az élet költészetét szolgáljuk, ahol tiszta és szent öszhangban fejlődhet majd kath. magyar társadalmunk!

Szünni nem akaró taps közben fejezte be előadását a katolikus sajtó lelkes apostolnője. Utána Bangha Béla emelkedett szólásra. Percekig tapsolták a kiváló szónokot, míg az ováció lecsillapultával, mély csendben, általános érdeklődés közepette kezdett beszélni. Előadásának címe volt

A katolikus sajtó és a hölgyek.

P. Bangha körülbelül a következőket mondotta:

A Kath. Sajtóegyleti Hölgybizottság előtem szóló alelnökője azt az elvet hangoztatta, hogy a nő a férfi és a család látható őrangyala. Engedjék meg t. értekezlet, hogy e gondolat kapcsán vázoljam, mikép realizálták ezt a szép gondolatot azok a derék kath. hölgyek, akik a sajtópártolás rendszeres, intenzív munkájára vállalkoztak.

A kath. hölgyek belátták mindenekelőtt, hogy nekik abból a hihetetlen rövidlátásból

ki kell gyógyítaniok a kath. társadalmat, mellyel az olyan sajtótermékeket is nyugodtan beenged a keresztény házakba, melyekről mindent inkább el lehet mondani, mint azt, hogy tisztességes.

Nem állítom, t. értekezlet, hogy minden katolikus ellenes vagy pláne minden nem katolikus sajtótermék eoipso tisztességtelen; távol legyen ez tőlem, de bizonyos igaz van a Hölgybizottságnak, midőn tapasztalati tényként azt a tételt veszi alapul, hogy a modern keresztényellenes sajtó ma legalább 9 tizedében tényleg a legmélyebb fokozat tisztességtelen.

Avagy tisztességesnek mondható-e egy sajtó, mely kimondottan és nyíltan a hazugságot is felveszi fegyvertárába? (Világ.) Vagy amely örökké aljas rágalomokkal hozakodik elő egész testületek, pl. a papi rend ellen, melyeknek valótlanúságáról meg kell győződve lennie, viszont a rectificációkat, a védelmeket következetesen elhallgatja? Tisztességes-e az a sajtó, mely örökké a tudomány és a vallás összeférhetlenségéről beszél, holott oly lángelmék, mint Tyho Brahe, Kepler, Kopernikus, Fresnel, Foucault, Fizeau, Galilei, Newton, Leibniz, Pascal, Grimaldi, Euler, Gauss, Paixoux, Pfaff, Iaghiri, Heis Eduárd, Mädler, Herrschell William, Secchi, Cuvier, Babinet, Faraday, de Lapparent, Röntgen, Becquerel, Liebig, Lavoisier, Biot, Rumkorff, Maxwell, Örsted, Ohm, Coulomb, Ampère, Galvani, Volta — s annyian mások mély katolikus, vagy legalább hívő protestáns, mindenesetre egyházakkal tartó, hívő, imádkozó, templomba járó keresztények voltak? Volta naponta misét hallgatott, hetenként gyónt, áldozott, szombatokint mécses égetett a Mária-kép előtt, az Oltáriszentség előtt az utcán is a porba térdelt — az, akinek az elektromosságot mint áramot köszönjük s akkor a Világ azt meri írni, hogy „ma, a villanyosság századában már csak a tudatlanok hisznek a papok tanításának” — s ezt a piramidális hazugságot is lehessen még tisztességesnek nevezni?

Tisztességes-e továbbá mások legszen- tebb meggyőződéseit és érzelmeit a legfanatikusabb, alpári módon befecskendezni a leg- olesőbb gúny sarával? Tisztesség-e, ha a P. H. a másfélszázézer hívő katolikus világraszólón impozáns manifesztációját, az Oltáriszentség imádatát, e tisztán vallásos Krisztushódolatot „eucharisztikus céció” címmel „ismerteti”, vagy ha a magyar kultúra legfőbb szégyene, a népámitó „Népszava” egy lecsukni való megháborodottja az Oltáriszentség kultuszáról azt írja, hogy „bálvány- tisztelet” és „fétis- imádás”?

Vagy talán tisztességes-e, hogy napi- lapjaink maholnap legfőbb gimplifogónak a közérkölestelenség propagandáját tekintik? Tisztességes-e az a lap, mely Apróhirdeté- seiben a hűtlenségek, a bűnös találgák, a meg nem engedett viszonyok s a fehér rab- szolgakereskedés számára nyit állandó ro- vatot?

Hihetetlen a mi közönségünk rövidlátása e téren. Előkelő házak, úri familiák, apák, anyák nem szégyenlik nap-nap mellett egy mindenre kapható aljas utcai kerítőt — a keresztényellenes lapok „Levelezési rovatát” engedni be házukba, serdülő gyermekeik, fiaik, leányaik, cselédjeik kezébe! S aztán még csodálkoznak, hogy gyermekeik minden disztिंगvált nevelés mellett oly érthetetlenül gerinetelenek, szórakozottak, léhák és elvte- lenek, talán előbb-utóbb családi katasztrófába viszik őket. Ne csodálják: a tisztességtelen olvasmányokkal ők maguk mérgezték meg

ŐSZI és TÉLI
IDÉNYRE

Harisnyák, keztyűk, lélekmelegítők, szövött gyermek sapkák és kabátok, szövet- terek, barkettek, gypju szövetek. Női és férfi fehérműek.

Rövidárúk óriási választékban.

Fráter és Kosminsky

NAGYVÁRAD, RÁKOCZI-UT.

Telefon 384.

Telefon 384.

ŐSZI és TÉLI
IDÉNYRE

gyermeküket, törték össze jellemerejüké^t tisztaságukat s boldogságukat.

De a kath. nőnek nem csak az a feladata, hogy e szennyes árnak gátat vessen saját s ismerősei házában, neki a *pozitív kath. sajtó* által képviselt társadalmi reformmunkában is érdeklődve részt kell vennie. Nekünk is vannak céljaink, ügyeink, szent érdekeink, panaszaink, sérelmeink, melyekről tárgyilagosan egyesegyedül a kath. sajtó támogat s azért, ha nem is volna az ellenséges sajtó mélyen tisztességtelen, ha rámondjuk is a feketére, hogy fehér, még akkor is, a pozitív keresztény társadalmi kulturumunka érdekében, melyet egyedül a kath. sajtó végez, pártolnunk, olvasnunk, szeretnünk kell a kath. sajtót, mely persze sohasem lehet olyan értelemben „érdekes”, „mulattató” és „pikáns”, mint az eszközeiben éppen nem válogató ellenséges sajtó.

A mi szűgyenünk, ha ezt meg nem értjük s a saját tértelenségünk folytán nyakunkra nő a hazugság és pornográfia sajtója.

A katolikus sajtó és a nő.

Ezt látták be a kath. nők s ezért sorakoztak a kath. sajtó zászlója alá. Kicsiny ma még ez a sajtó, mert bár édes testvérünk, soká elhanyagoltuk, de napról-napra növekszik s hamar úgy meg fog erősödni, mint a külföldi kath. sajtó, a *La Croix*, a *Germania*, a *Kölnische Volkszeitung*.

Osztatni a tájékoztatatlanságot, ébreszteni a kath. öntudatot, bátorítani a félénket, kérni, esengeni, magyarázni, fejtegetni, mutatványokkal szolgálni, megrendelőket, előfizetőket toborozni — ezek azok az eszközök, melyekben a hölgyek a mondott igazságokból a gyakorlati következményeket levonták. Remek amit eddig is tettek: bár kevesen, rövid idő alatt több sajtónagygyűlést rendeztek, 70,000 rőpiratot osztottak szét, vagy 10,000 koronát fordítottak agitációs célokra, számos helyen kisorították a piszkos, vallásgunyoló sajtót s vagy másfélezer új előfizetőt szereztek a kath. lapokra. Tőzsdékben, kereskedésekben kath. lapokat követelnek, a katolikus-gyalázó lapokat megvetéssel visszautasítják.

A jó Isten a nőket ugyanis oly fegyverrel látta el, mellyel bennünket férfiakat messze felülmulnak, mellyel esatákat vivnak s országok sorsát intézik el s mely mellett minden szuronyerdő ereje elenyészik: a női nyelv nagy rábeszélő erejével. Ez a kicsi szerszám oly sokféle hangnemhez ért: majd úgy bűg mint az orgona, úgy zúg és dübörög mint a menydörgés, majd meg úgy csilingel, mint egy ezüstesengettyű. Ha arról van szó, hogy új kalapot, új toalettet, egy utazást, egy fürdözést vivjanak ki, oly remekül tudják értékesíteni ezt a fegyvert — csak ott mondaná fel a fegyver a szolgálatot, ahol ideális javak, a kath. társadalom becsülete s a családi élet tisztasága, forognak kockán?

En, t. hölgyek, nem kérek önöktől semmit, nem osztok tanácsot, nem buzdítok, nem fenyegetek. Csak egyet teszek: annak a bizodalomnak adok kifejezést, hogy önök is megértik azon kötelesség szavát, melyet műveltségük, vallásukhoz való ragaszkodásuk és erkölcsi idealizmusok ró önökre.

Eljenek a kath. sajtó őrangyalai, a kath. hölgyek!

Perecekig tartott a közönség ovációja. Zugott a taps és éljen, mikor az elnöklő *Karácsonyi János* zárbeszédét megkezdte. Beszédében megköszönte az előadók közreműködését.

Ezután bizalmas értekezlet volt, melyen

a délutáni sajtónagygyűlésen a hölgyek által követendő eljárás módozatait állapították meg s ezzel a délelőtti értekezlet véget ért.

A délutáni sajtónagygyűlés.

Az egész ünnepség központja természetesen a sajtónagygyűlés volt, a főgimnázium dísztermében délután 5 órakor.

Már 4 órakor tömegesen vonultak fel a gyűlésre, s jóval 5 óra előtt már annyira zsufolva volt a terem, hogy az ujabban érkezők már kiszorultak a folyosóra, pedig a tágas teremnek csak egy kis részén voltak székek felállítva s így több ember fért be. Különösen nagy számmal voltak jelen előkelő hölgyeink. Mintegy 1500 hallgató vett részt a szép ünnepségben.

A pódiumon helyet foglaltak: dr. Lányi József püspök, Széchenyi Jenő pápai praelátus, dr. Karácsonyi János, Bundala Mihály, Grócz Béla kanonokok, dr. Vueskies Gyula tb. kanonok, dr. Bozóky Alajos udvari tan., jogakad. igazgató, Imrik Péter kuriai bíró, dr. Hoványi Gyula jogak. dékán, dr. Molnár Imre nyug. jogtanár, Dus László kath. kör elnöke, Imrik S. Zoltán plebános, Schvarcz Géza nyug. alezredes, dr. Bangha Béla Jézus társasági atya, Novák Mártonné urhölgy, Szolnok Jenő kir. ügyész, Schuch Károly h. százados, dr. Krüger Aladár, dr. Imrik Gusztáv, dr. Krüger Jenő, Kacsvinszky Andor stb.

A kath. legényegylet zenekara nyitotta meg a lélekemelő ünnepélyt. Közvetlen egymásután egy indulót és egy magyar darabot adott elő, igen esinosan. Ez volt első nyilvános szereplése a nem régen megalakult zenekarnak. Játékuk igen szép sikerrel biztató a jövőre nézve. Megérdemelték a zajos tapsot.

Lányi püspök megnyitó beszéde.

Ezután dr. Lányi József tinnini püspök emelkedett fel az elnöki székből, mire frenetikus taps és éljenzés tört ki, mint az igaz szeretet és tisztelet jele a zsufolásig megtelt teremben, amelynek lecsillapultával, a lánglelkű főpap a következő szép beszéddel nyitotta meg a sajtónagygyűlést:

Mélyen tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Nagy-Várad városának katolikusai között néhány év óta élénk hitélet észlelhető. Hála legyen ezért a jóságos Istennek, dicséret és elismerés azoknak, akik ezt megteremtették. Katolikus közönségünk egyre öntudatosabbá válik és különösen az egyesületi élet terén szép alkotásokat hozott létre. A cselekvés terére lépett nagyváradi katolikus közönségnek katolikus népszövetségi része ma egy új, fontos lépést tett, midőn elhatározta, hogy a kereszténység diadalmas szellemét beviszi a katolikus sajtóba is és e célból katolikus sajtónagygyűlést rendez. Legteljesebb elismerésemet és hálámat fejezem ki ezen nagygyűlés buzgó rendezőinek és tiszteletteljesen üdvözlöm úgy a nagyszámban egybesereglett katolikus népszövetségi testvéreimet, mint és különösen jeles szónokainkat: *Novák Mártonné* önnagyságát, ft. *Bangha Béla* és nagys. dr. *Baránszky Gyula* urakat,

akik ezen sajtónagygyűlésre messziről idefáradva készséggel vállalkoztak arra, hogy ékesen szóló beszédeikkel katolikus közönségünk értelmére és szívére hatva, azt a katolikus sajtó óriási jelentőségéről hathatósan fölvilágítsák.

Mt. Nagygyűlés! A rossz sajtó a katolikus egyház elleni támadásában körülbelül tíz esztendő óta teljesen megváltoztatta haredomodorát. Azelőtt szórványosan támada az egyházat hol itt, hol ott. Egyházunk ellenei sekszor nem voltak egyértelműek a támadásokban, sőt sokszor hajbakaptak egymással miattunk. Ma azonban egységesek s ha arról van szó, hogy a katolikus egyházat támadni kell, egyszerre, mint egy varázsütésre, egyetlen kommandóra mindenünnen támadják. Valami titkos kéz intésére egyszerre kezdik mindenütt az attakot, ugyanazon jelszó alatt. Oly praecisz mennek ma az egyházzellenes támadások, mint a esatatóri kommandók: egyszerre ropognak a puskák, egyszerre dörödülnék el az ágyuk — egyetlen vezényszóra. Ha arról van szó: lehurrogni ezt vagy azt a pápai encylikát, a püspökök ezen vagy azon intézkedését, a hiveknek ilyen vagy olyan dicséretes mozgalmát: egyszerre hangzik el ellenük a esatakáltás északtól délig, kelettől nyugatig.

Az ellenség támadása

Elleneink szövöttek, egységes táborba tömörültek, egységesen harcolnak ellenünk s ezen körülmény megkettőztetett figyelmet kíván részünkről. Minden józanul gondolkodó ember csodálkozik és psychologikus talányok tűnik föl előtte, hogy hogyan lehet éppen azt az egyházat, amely oly dicső az ő szentjeiben; amely oly nagy és erős jellemekeket produkált; amely a sociális téren oly remekül működik, hogy egy felekezeti sem fogható hozzá; amely a királyoknak és fejedelmeknek biztosítja trónjukat, a szűgyény munkásnak pedig az ő becsületes megélhetését: hogy hogyan lehet éppen ezt az egyházat, a katolikus egyházat, oly ádáz gyűlölettel nap-nap után megtámadni, s ami sokszor oly végtelenül elszomorító: sokszor még „önfia is vágja sebé”, t. i. találkoznak egyesek a katolikusok között is, akik anyaszentegyházuk ellen támadnak. Végtelenül fáj ez az eljárás különösen azok részéről, akik kath. intézetekben, iskolákban, kath. alapítványok költségén ingyen végezték tanulmányaikat. Ez igazán nagy psychologikus talány. Neki-támadnak az egyház papjainak, püspökeinek, szerzeteseinek, akik pedig ugyanazon haza fiait mint a támadók, s akik hazafias voltukat sokkal különben, sokkal önzetlenebbül mutatják ki, mint bárki más: s mégis úgy bánanak velük, úgy üldözik őket, mint veszélyes elemeket, vagy legalább mint kellemetlen idegeneket. Kivételes törvényeket követelnek és hoznak ellenük, olyanokat, amilyeneket még a dynamitardok és anarchisták ellen sem hoztak soha. Mindez tulajdonképen talány, de sajnos, a valóságban mégis úgy van.

S honnan van ez? Onnan, hogy az a titkos kéz, az a titkos vezetés egészen systematikusan dolgozik a katolikus egyház ellen a rossz sajtóban s a hívő népnek év alatt 365-ször dörögi fülébe a hazugságokat: „A katolikus egyház e te ellenséged: a katolikus egyház békóba veri a tudást és haladást: az oka minden társadalmi, minden nemzeti bajnak. O az oka annak, hogy Spanyol- és Olaszországban ninesenek köszönbányák: ő az oka annak, hogy az Alpesek glecserein nem terem füge és datolya; egy-szóval: a katolikus egyház oka minden

Nagyváradi

Tisztviselők Fogyasztási Szövetkezete

fűszer-, esemege-bor és gyarmatárukban

Telefon 769. sz.

legolcsóbb bevásárlási forrás.

Telefon 769. sz.

Rákóczi-ut. 9. szám alatt a Széchenyi szálloda mellett

bajnak, a mi a világon létezik." Akárcsak Tertullianus hallanók, midőn (Apolog. c. 40.) a véres keresztényüldözések koráról ezt mondja: "Si Tiberis ascendit ad moenia; si Nilus non ascendit in arva; si coelum statit, si terra movit; si fames, si lues; statim Christianos ad leones." Ha kiáradt a Tiber-folyó; ha a Nilus nem termékenyítette meg a földet; ha nem esett, ha földrengés volt; ha éhínség vagy járvány pusztított, azonnal kiáltották: "Halált a keresztényekre."

A Szabadkőműves sajtó a vallás ellen.

S mily frivolan, mily perfidül ír minderről a rossz sajtó ami előttünk szent és tisztetreméltó nives a kátholikus egyháznak egyetlen egy tana sem, amelyet a rossz sajtó gúny tárgyává nem tenne, Szentjeinket, vallásgyakorlatainkat, imáinkat nevetségessé teszi. Az egyház parancsait leszólja. Nagy püspökeink, papjaink önfeláldozó munkáját, amellyel a mai kor civilizációjának alapvetői lettek, lekicsinyli. A szerzetesek munkáját, a kik kiirtották az őserdőt s termékenyítéssel tették a földterületet, lebecsüli. Mit sem ér előtte hithirdetők fáradozása, a kik Amerika őserdeit, Afrika homokpusztáit vérükkel öntözték. A papságnak csendes, áldásos működése az iskolában, a betegek és haldoklók ágyánál neki népszerűsítés. Az apácák és betegápoló szerzetesek hősi odaadását a gyógyíthatlanoknál, a rák- és pestisbetegeknél, a belpoklosoknál, a kórházakban, a harcmezőn, az árva- és lelenházakban, a börtönökben, a romlott ifjúság és bukkott javítóintézetekben kigunyolja. Mit ér ezen sajtó előtt az egyháznak hervadhatatlan és végtelen érdeme a tudomány s az ókor tudományos kincseinek megőrzése s majdnem az összes egyetemek alapítása körül? Lebecsüli a művészet minden nemese hajtását, mely kátholikus talajon nőtt. Semmibe sem veszi a békét és egyetértést, a melyet a népek, nemzetek között megteremtett; a jólétet, a melynek megvetette alapját; a lelki vigaszt, amellyel milliók és milliók szíveit elárasztotta. Mik neki a tisztaság, hűség, becsületesség és igazság erényei, a melyekre az anyaszentegyház az emberiséget rászoktatta? Mi ez neki együttesen és összevéve? — Nagy és állandó anyaga a gúnynak, gyaláznak, a hazugságnak, a gyűlölködésnek! A római pápát főbenedek nevezi; a szigorú szerzetesrendeket vezeklésükkel és a felebaráti szeretet erényeinek hősi gyakorlásával „a lustaság, naplopás és kéjlegés melegágyainak.” Anyagi életet élő apácáinkat legyalázza, a papok becsületét sárba rántja, az egész kátholikus hit- és erkölعتant mint végtelen ostobaságot, erkölعتelenséget és farizeuskodást állítja olvasói szeme elé. S a ki mint nyilvános hivatal vagy tisztviselő lábballal nem tipor mindent, ami kátholikus, azt mint klerikális sötétareut, butoncot kipellengézezi és infámisnak deklarálja. Végig gázol a történelmi kereszténység elvein, tekintélyén és minduntalan egy-egy divatos böleselő, vagy erkölعتan-alapító dicsőségét kürtöli! Válogatott kegyetlenséggel naponkint végigkorbácsol bennünket a hol legjobban fáj: szent hitünkben, ősi erkölعتünkben, hazafias érzésünkben.

Rombolás minden felé.

Az öngyilkosságot, a párbajt, a házasságtörést dicsőíti mint megengedett dolgokat s majdnem az erény mezébe bújtatja. S midőn ezt sokszor megkapó módon, vonzó stílusban előadja — mérget csepegtet olvasói szívébe. Se szeri se száma azon szerenesetleneknek, akiket a rossz sajtó teljesen megfosztott minden szemérmességétől s a bűn útjára vezérelt; s az öngyilkosság vagy gyilkosság ragályáig folizgatott. Ki mondhatná meg azoknak számát, akik előbb buzgó kátholikusok voltak, de a rossz újságok olvasása folytán teljes hajtörést szenvedtek a hitben és elleneink sorába szegődtek. Panaszkodunk, hogy nincs romlatlan ifjúságunk; panaszkodunk, hogy nincsenek többé jellemek acélból és önzetlen-

ségből; panaszkodunk a népben észlelhető szellemi ingadozások és hanyatlás miatt; panaszkodunk a pártok és vallások torzsalakodásai miatt; panaszkodunk a kultura üressége és szellemtelensége miatt; panaszkodunk, hogy minden, mint a hanyatlásbeli Rómában és Athénben; pénzért kapható: mindennek oka a rossz sajtó . . .

A rossz sajtó garázdálkodása igazán már undorral tölt el minden józanul gondolkozó embert, különösen a kátholikust. Kolb a híres egyházi szónok, a legveszedelmesebb fenévadnak nevezi a rossz sajtót, amely nem az erdőben, nem a pusztaságban tanyázik, mint más vadállat, hanem az emberek között él és azok között szedi áldozatait.

S hogy miként gondolkoznak a rossz sajtó garázdálkodásáról azok táborában is, akiknél egyáltalában kereshetünk keresztény, vagy kátholikus meggyőződést és fölfogást, csak Lasalle-t, a nagy szocialista vezért akarom idézni, aki így szól: „Sajtónk hazudozásait, elvetemedettségét és erkölعتelenségét csupán egy dolog mulja fölül: írói tudatlansága és lelkiismeretlensége. Lelkemben mélyen megrendülve egész nyíltan mondom: hogy ha a sajtónak mielőbbi teljes átalakulása be nem következik, ha főként az újságírás ugyanabban az irányban halad, mint eddig: akkor a népszellem gyökere mélyéig fog megromlani. Hogy utálatos nyereszkedési vágyból a népszellem minden éltető forrását megmérgezzék s az olvasóközönségnek ezer meg ezerféle módon nyújtják a halálhozó mérget: ez a legnagyobb gonosztett, amelyet elképzelhetek.”

Tisztességes sajtó kell nekünk!

Tisztességes, becsületes, lelkiismeretes keresztény sajtóra van szükségünk! Keresztény sajtó nélkül az egész keresztény akció csak egy szép virág, amelynek nincs gyökere. Szép, gyönyörködünk benne, de csakhamar elhervad, ha nincs ott a gyökér, a sajtó, amely állandó, tisztességes táplálékkal látja el napról-napra. S a mai napon, amidőn ezen életbevágó témáról elsőrangú szónokok beszédjeiben fognak gyönyörködni: tanuljunk nemcsak futólag lelkesedni, hanem cselekedni is!

A sajtónagygyűlést az Ur Jézus szent nevében megnyitom.

A benső meggyőződéstől áthatott beszéd után újból viharos taps zugott fel a teremben, amely percekig tartott.

A gazdag program szerint következő szónok dr. Baránszky Gyula budapesti ügyvéd, fővárosi törvényhatósági bizottsági tag volt, aki „Legsürgősebb teendőink” cím alatt tartott nagyhatású szabadelőadást. Mély meggyőződéssel, rendithetlen hittel és széles körű tudással mutatott rá a mai sajtóviszonyokra s ebbőlmutatta ki, hogy mik a teendőink a rossz sajtó romboló hatásával szemben. A szép előadásból közöljük a következőket:

Dr. Baránszky Gyula előadása.

Azzal kezdte dr. Baránszky szellemes előadását, hogy bizonyára a hallgatóság azt várta, miszerint a fővárosból ide jöve, szípkázó, csillogó beszédek tartanak, pedig igen komoly témáról fog beszélni, amelynek a szívébe, a veséig kell hatni, hogy lássák, mily nagy veszély fenyegeti nemcsak az egyházat, de mindnyájunknak hitét, családi fészket, otthonát s magát a hazát is. Az ország közállapota minden téren szomorú; a kereskedelem, ipar pang, földművelése selymődik, mert idegenbe vándorolnak ki; tudománya elmaradt, mert kevés az igazi tudósok száma, akik pedig régebben híressé tették egész Európában Hungáriát; irodalmunk nagy részben kompiliáció, pornografikus, művészetünk utánzás, sőt még a politikánk is csődöt mondott. Mi ennek az oka? Az, hogy eltértünk a régi erkölعتektől, a becsülettel, tisztességtől s főleg, hogy elpártoltunk a hittől, az Istentől. (Taps.) Az aranyborjú áldozata lett az ország, az anyagiak után fut, nem a tisztesség és becsület után

halad; az emberiség a hazugságnak, ámtásnak, érzékiségnek, a bálványimádásnak bűneibe esett. Komoly, erős szavak ezek, de ha körülnézünk, ezeket látjuk mindenütt megnyilvánulni. A aranyborjú körül táncol ma a világ, napkelettől, napnyugatig. Falun; a városban, főleg a fővárosban az üzleti szellem a fő, nem hogy a közt szolgáljuk, egymást segítsük, hanem mindenki csak a saját érdekeit hajszolja.

Előadásában szinte mutatja, hogy az élet komolyságába nyul bele. Amit ma itt hallottak, elviszik magukkal. A legsürgősebb teendő: először is vissza Istenhez, vissza Krisztushoz, mert csak a Krisztusi erényekben megacélosodva leszünk képesek a jelenlegi viszonyok között hazát, családot, erkölعتöt megvédeni s lehetünk hasznosak embertársainknak, csak így leszünk képesek a felebaráti szeretettel egymáson segíteni s a magunk érdekeit is előre vinni.

Második teendő, hogy megvalósítsuk az életben Krisztus tanítását: szeresd felebarátodat, mint önmagadat. Ez a szocializmus munka, amely nem nézi, hogy ki és mi, csak azt, hogy támogatni kell egymást minden téren. Ma nem kell az aniszemita cím, ez elavult, rossz kifejezés, hanem tartunk össze minden téren a közéletnek. Ne menjünk vásárolni, csak ahhoz, aki velünk érez.

A további teendő a szervezkedés. Szervezkedni kell s tanuljunk az ellenféltől, hogy a szervezkedés óriási hatalmat jelent. Szervezni, egyesíteni népünket az együtt munkálkodásra, önzetlen tevékenységre. A káth. népszövetség azt akarja, hogy mi is egy szóra vissza tudjunk szorítani minden támadást. Amilyen mértékkel támadnak, olyan fegyverrel kell rá felelni. Mi 12 millió kátholikusok ha nem tudunk minden téren érvényesülni, akkor mi magunk vagyunk a hibások. Tanítsuk gyermekeinket minden tudásra. De ismerjük be, hogy kényelmes kedők vagyunk s nem tartunk össze.

A legsürgősebb feladat a keresztény közszellem felrészítése minden közéleti tevékenységben, de főleg a keresztény sajtó felkarolásában. A 7-ik nagyhatalomnak: a sajtónak meghódítása eminens érdek és kötelesség. Aki a sajtót dirigálja, annak kezében van minden, a kereskedelem, ipar, földművelés, közigazgatás stb. Ezért kell első sorban a sajtóra fektetni a fő súlyt.

Ezután fejtegeti, hogy miként kell támogatni. Előfizetéssel, de ezenkívül gyors hirszolgálattal.

Végül üdvözli Nagy-Várad kátholikusait ebben a harcban s teljes győzelmet kíván.

A talpra esett beszédet zajos tapsokkal honorálta a közönség.

A sajtó és a keresztény család.

E címen Novák Mártonné urhölgy, a fővárosi kátholikus sajtóegyesület hölgy bizottságának elnöke tartott igen csinos beszédet, amelyben a sajtó viszonyát ecsetelte a keresztény családdal szemben.

A beszéd a következő:

Méltóságos Püspök Ur!

Mélyen Tisztelt Főuraink!

Szeretettel köszöntött hallgatóim!

A messze maradt történelmi multnak dicsőséges emléke, a még távolabb időkbe haladó jövőnek ragyogó fénysugarai kell, hogy találkozzanak abból a magas missióból eredőleg, mely a mai kor legsürgősebb hit és honmentőactiója.

Ez a missió nekünk káth. nőknek a feladatunk, sőt nem csak hogy feladatunk, de határozott kötelességünk.

Kemény szó ez, különösen hölgyekhez ugyebár? De enyhitem azzal a jelzéssel, hogy kedves kötelesség. Évek óta oly sok, szépen elhangzott szónoki beszéd után szinte szükség-szerűen várják már a m. t. hallgatóim, (belátva a rossz sajtó pusztító hatását), hogy tehesenek valamit a káth. sajtó érdekében.

Nos, a Kath. Sajtó E. f. Hölgybizottsága megfogja a m. t. hallgatóim gondjait könnyíteni, s én leszek oly bátor némi tájékoztatást nyújtani miként legyen általában a kath. hölgyvilág kedves kötelessége, ha végleg megszüntetni nem is, de legalább ott, a hol lehet és még nem késő, gátat tudjon vetni az ellenséges sajtó káros hatásának. Hogy ellenfeleinket meggyengítsük először is le kell mondani (hiszem, hogy ez a jó ügyért nem lesz épen nehéz) tehát le kell mondani az eddig megszokott s talán fel sem ismert rossz szellemű lapokról, melyek oly rózsás szavak alá tudják rejteni a gyilkos mételet, mint pl. a Pesti H. — Pesti N. — Az Est — A Nap és még számos hasonló irányú napi lap.

Ezek helyébe természetesen, hogy az élet napi eseményeivel lépést tarthassunk, jó lapokat, kath. napi lapot és szépirodalmi folyóiratokat kell járattatni.

Hála Istennek, nem panaszkodhatunk, hogy ilyen, minden igényt kielégítő és a többi lapokkal a versenyt kiálló sajtónk van.

Az egyszerű népek ott van a 4 filléres képes Ujlap, akinek erre elég költsége nincs, járathatja a hetenkint megjelenő dus tartalmu *Igaz szót*, melynek tulajdonában D. Baránszky Gyula előbbi szónokunkban van szerencsénk köszönteni, vagy a *Népujságot*.

A művelt olvasó közönség igényeit pedig a derék *Aikotmányunk* elégíti ki. Ehhez sorakoznak az ifjúság kedvelt lapja a *Zászlónk*, leányok részére a *Nagyasszonyunk*, mindkét nembeli ifjúság számára a *Kis Pajtás* nyújt kedves, lelket vidító élvezetes szórakozást. Heti illusztrált folyóirat képen az *Elet*, a Mária Congr. Örökimádás, Szent Ferenc hírnöke, Szent Antal lapja kell hogy foglalja el a katolikus családok asztalán a fő helyet.

A most elsorolt lapokon kívül vannak természetesen, ugy a fővárosi, mint a vidéki sajtó termékek között nagy számal más olyan lapok, melyek hasonló magas színvonalon és keresztény szellemben szerkesztettek.

Tehát minden jó kath. érzésű férfi és nő első kötelessége, társadalmi helyzetének megfelelőleg kath. szellemben tartott lapot járattatni, ne hogy a mi pénzünk és lelki pusztulásunk romjai legyenek az ellenséges rossz sajtónak alapkövei támaszai!

Azért igen tisztelt hallgatóim nem kell félni, vonakodni, nincs itt semmi nehézség! Nem kell ehhez a működéshez más, csak jó akarat, lélek, szeretet, nagy szeretete az ügynek, a mi ügyünknek, gyermekeik lelki ügyének!

Szeretném, hogy lélek legyen szavaimban és meleg élet! Hogy hallgatóim megérthessék, miért hívjuk segítségül mindannyiukat kath. és magyar nőket, szerte e szép hazában.

Szegényt és gazdagot, előkelőt és polgárt, kicsinyt és nagyot, boldogot és szerencsétlent, aki érzi lelkével, hogy ezen a téren is vannak kötelességei, az Istenszeretet, a haza és a jövő emberiség iránt, melyért harcolni akarunk.

Mindenkit segítségül kérünk és ne adjon egyetlen kath. és magyar lélek, aki miniket meg nem hallgatna. Senki sem elég kicsiny ahhoz, hogy hálások ne lennének a csatlakozásért, de viszont senki sem elég nagy arra, hogy joga lenne küzdelmünket lekicsinyíteni. Mert beteg a társadalom, pusztul az erő, és erkölcs, sőt pusztul a vagyon is, a hol a rossz sajtó káros lehellete terjed, akár szalónokban, akár viskókban!

Lelkes szeretettel kérjük mindnyájukat, álljanak őrt a családi szentély ajtajánál és ne engedjék oda behurcolni az ellenséges sajtó termékeit, mely minden gyalázatot és hitványtárgyat menteni tud és elfogad!

Önzetlenül tör utat e kérésem! az az hogy mégsem önzetlenül! mert azt akarom, s azt kell akarni mindnyájunknak, hogy a mienk, a katholicizmus legyen a diadal. S hitünk Szent Lobogóját a Szűz Máriás magyar Zászlót kibontva büszkén mondhassa

mihamarabb a Kath. Hölgyvilág minden egyes tagja:

Méltó vagyok a régi nagy szentemlékü honleányokhoz, és méltó akarok lenni Uram tehozzád!

A beszéd után rövid szünet volt, amely alatt a jelen volt kedves leánykák gyűjtőtek előfizetőket a katolikus lapok s adományokat a katolikus sajtóegyesület részére.

A szünet után a legényegylet egyik derék tagja: *Fleisz Elek* szavaltta el E. Kovács Gyula „*A dalnok buja*” című versét. A közönség tapssal él éljenzéssel adózott a derék ifjunak.

P. Bangha beszéde.

Most következett az ünnepség tulajdonképeni központja: dr. *Bangha Béla* Jézus-társasági atya beszéde. Mikor a hirneves szónok felemelkedett helyéről, óriási orkányszerű tapsvihár tört ki, amely percekig tartott.

A mély és széleskörű tudással felépitethetetlen mas szónoki remek cáfolhatatlan érveivel óriási hatást tett a jelenvolt hallgatókra.

A fenomenális beszédet lapunk élén közzöljük.

Tomboló éljenzés és taps kísérte a esodálatos szónoki képességgel, elragadó szép beszédet, amilyent Nagy-Váradon alig volt még alkalmunk élvezni.

A záróbeszéd.

Dr. *Lányi József* tinini püspök tartotta meg ezután záróbeszédét. Hálás köszönetet mondott a megjelenteknek, a sajtóbizottságnak, a gyűjtőknek, a legényegyletnek. A legmaradékos hála volna, ha a cselekvés terére lépének és cselekednének. A rossz lapokkal ne hagyják megmételezni a házukat, családjukat. Támogassuk a jó sajtót, előfizetéssel, hirdetésekkel, terjesztéssel. Teremtsünk sajtó-tőkét. A mult évben az olaszországi püspökök pásztorlevelet adtak ki a kath. sajtó támogatására s ebben azt mondták, hogy a kath. sajtó ma fontosabb, mint a templom építése, mert ha nem lesz jó kath. sajtó, mely megvédje a templomot, nem lesz templom sem. Cselekedjünk, amíg nem késő.

Végül a kath. legényegylet zenekara a Hymnust kezdte el, amelyet az egész közönség fenállva énekelt.

Ezzel véget ért a feledhetetlen nagygyűlés.

A társasvacsora.

Este fél 9 órakor a Pannonia külön helyiségében társas estély volt, amelyen az ünnepség vezető és szereplő egyéniségein kívül mintegy 120-an vettek részt.

A vacsora alatt a kath. legényegylet dalárdája pompás dalokat adott elő, *Székelv* Lajos vezetése alatt.

Az első pohárköszöntőt dr. *Karácsonyi János* prépost-kanonok mondta. Szentföldi utjáról vett példázattal szólott a vendégek előadásáról, melyek a kath. hitéletre és a kath. társadalomra üdítőleg hatottak, őket éltette.

Dr. *Baránszky Gyula* szellemes pohárköszöntőben a klerus és a laikus kath. közönség eddigi viszonyára mutat rá, s örül, hogy most megtalálták és felkeresték egymást, aminek áldása bizonyára meglesz. Dr. *Lányi püspök* és dr. *Karácsonyi kanonokra* üritette poharát.

Dr. *Molnár Imre* Novák Mártonné urholgy előadását méltatta, amellyel példát mutatott

a férfiaknak. Működésére Isten áldását kívánja.

Dr. *Krüger Aladár* a kath. ujságírókról szól s fejtegeti ezek nehéz munkáját. Majd az ünnepély szónokaira fejezi ki elismerését a Népszövetség nevében, oly dolgokat tanult azokból, amely erőt, bátorságot nyújt a további küzdelemre. A vendégeket élteti.

Dr. *Bangha Béla* az uri kongregációt méltatta remek szavakban dr. *Imrik Gusztávot* és dr. *Krüger Aladárt* köszöntötte.

Dr. *Vucskics Gyula* a 18 éves küzdelemért elégtételt talál a mai szép nap sikerében. Eddig azért nem ért el eredményt Nagyváradon a kath. sajtó, mert nem volt szerv, melyhez forduljanak. *Sürger Bertalan* nyomdaigazgatót köszönti.

Novák Mártonné szép beszédben hálással emlékezik meg a nagygyűlésen a gyűjtésnél szorgoskodó leányokról, a népszövetségről és a legényegyletről.

A legényegylet azonnal megadta a választ az elismerésre, egy szépen előadott dalban.

Gálffy Sándor azt óhajtja, hogy a mostani ünnepi lelkesedés menjen át tettekbe.

Imrik S. Zoltán Banghához szólva, a kongregáció felemelő erényeit méltatva, a nagyváradai Mária kongregáció szervezőjére, *P. Banghára* üritette poharát.

Dr. *Kozáry Gyula* poetikus szép pohárköszöntőben az előtte felszólakat éltette.

Dr. *Kiss Géza* Szilágyi Dezsőt köszöntötte fel, aki az akadémiai ifjúságnál szervezte a kongregációt.

Molnár Lajos joghallgató esinos beszédében a kongreganisták ideálját, báró *Barkóczyt* éltette.

Dr. *Popity János* a katolikus öntudat ébredésének jelentőségét vázolta remek beszédében s erre üritette poharát.

Dr. *Kozáry Gyula* nem feledkezhet meg a Tiszántúl szerkesztőjének dr. *Vucskics Gyulának* érdemeiről, s őt éltette.

Dr. *Bangha Béla* *Imrik Zoltán* plébánosra, *Imrik Zoltán* özv. *Grunvald Henrikné* és Dr. *Molnár Imréné urholgyekre*, mint a jótékony apostolokra és Dr. *Vucskics Gyula* *Bangha Bélára* üritettek még poharát.

A bankett fél 12 órakor véget ért.

Nyugodtabb a balkáni helyzet.

A balkáni helyzetet ma már megnyugtatóbban fogják fel, de oly feszült a helyzet, hogy nem lehet megmondani, holnap mi fog történni. A hatalmak tegnap Cetinjében előterjesztést tettek és ámbár a kormány megígérte, hogy kívánságukat teljesíti, tegnap a Lima folyónál montenegróiak megtámadták a török katonákat. A görög király tegnap Venizelos miniszterelnök Navirati kérésére oly hirtelenül utazott haza, hogy testvéreitől, az özvegy orosz cárnétól és az özvegy angol királynétól, továbbá György herceg trónörökösétől csak a pályaudvaron bucsuzhatott el.

Berchtold külügyminiszter és Schemua Balázs, a vezérkar főnöke, tegnap külön ki hallgatáson voltak a királynál. Erről a nevezetes audienciáról annyi szivárgott ki a nyilvánosságra, hogy rendkívüli fontossága és hordereje van s hogy szoros összefüggésben van a bonyolult és a végsőkig megfeszült külügyi helyzettel. Az audiencián szóba került Szerbiának és Bulgáriának háborus magatartása, nevezetesen az, hogy a két balkáni állam mindenáron háborút akar üzeni Törökországnak. Az audiencián meditáció tárgyát képezte az, hogy Szerbia és Bulgária háborus szándékával szemben milyen magatartása legyen monarchiánknak és milyen

intézkedések váljanak szükségessé arra az esetre, ha a Balkánon az explozió csakugyan bekövetkezik.

Politikai hírek.

A vasárnapi népgyűlések.

A parlament egyesült ellenzéke a vasárnapot arra használta fel, hogy agitációját minél szélesebb alapokra fektette. Legfontosabb volt a nagykarolyi népgyűlés, amely keretében Károlyi József gróf tartotta meg beszámolóját.

A gyűlésen részt vett Apponyi Albert gróf is, aki hosszabb beszédben vázolta az általános politikai helyzetet s hangsúlyozta, hogy az elkövetett sérelmek reparálása nélkül béke nem lehet. Az ellenzéknek végül is győznie kell.

Apponyi szerint a válságos helyzetből három út van a kibontakozásra. A bábés megegyezés, a június 4-iki állapotok folytatása, vagy az új választások kiírása. E három megoldásban azonban sem Lukács, sem Tisza nem vehet részt.

Zichy Aladár gróf bevallotta, hogy haragudott Apponyira, mikor a 67-es alapról a 48-asra lépett. De most látja, hogy ez az egyetlen helyes út és hazafias cselekedet.

Gróf Károlyi Mihály a bécsi utról számolt be s az a meggyőződése, hogy az erőszak politikáját már Bécsben is megelégelték.

Népgyűlés volt Komáromban, ahol Batthyány Tivadar gróf és Bakonyi Samu kíséretében több ellenzéki képviselő jelent meg. A népgyűlés délután volt a Rozália-terén s Batthyány és a többi képviselők lelkes hangú beszédben ismertették a politikai helyzetet.

Veszprémmegyében Ugodon is népgyűlést tartottak, melyet a veszprémmegyei munkapárt kivált vezetősége, Eszterházy Pál gróf és Sült Lajos, a pápai munkapárt lemondott elnöke rendezett a kormány ellen. A népgyűlés bizalmatlanságot szavazott a kormánynak.

Beöthy László eskütétele.

Vasárnap este a magyar kormánynak csaknem minden tagja köztük Beöthy László is Bécsbe érkezett különböző ügyek miatt. Tegnap délelőtt 10 órakor Beöthy László kereskedelmi miniszter megjelent az uralkodónál és letette a titkos tanácsosi esküt. — Ugyanekkor a Ház két alelnöke Beöthy Pál és Jankovich Béla szintén letették az esküt. Eskütétel után általános kihallgatás volt, mely alkalommal Beöthy László, Székely Ferenc, Hazai Samu, Teleszky János miniszterek, Beöthy Pál és Jankovich Béla alelnökök jelentek meg az uralkodó előtt.

Iskolai és tornacipők
legkedvezőbben

REICHARD áruháza

cégnél szerazhetők be.

Báró Gerliczy Félixné temetése.

Ezernyi előkelő közönség róttá le tegnap hálás kegyeletét boldog emlékü báró Gerliczy Félixné szül. Kornis Lujza grófnő emléke iránt, a nemes főúri hölgy temetése alkalmából.

Az ős Gerliczy-ház tágas udvarát, sőt az egész környéket ellepte a résztvevők sokasága. Kocsin, gyalog, villamoson tömegesen érkezett a közönség, hogy könyvet ejtsen annak az áldott léleknek a koporsójánál, aki egy emberöltőn át annyi és annyi szenvedő, árva és özvegy fájó könyveit törölte le. A gyászolók tömegében ott láttuk városunk legelőkelőbbjeit és ott láttuk a szegényeket, akik jötevő örangyaluk elmúlását siratták.

A temetésen résztvevők között voltak:

Dr. Bozóky Alajos udvari tanácsos, Bundala Mihály kanonok, Barry József törvényszéki elnök, Balázsházy Iván, Butyka Lajos, Baranyi Zsigmond, Beleznay Antal, Balogh Elemér, Bölöny József, Bartos Adorján, Bánóczy Kálmán, Bieliczky Vilmos, dr. Bochkor Mihály, Bige György, Balogh Mihály (Szalonta), Böszörményi Géza, B. Capri, Dus László, dr. Endrey Kálmán, Frankó Endre, Fekete Sándor, Ficzek Lajos, Fássy Lajos, Gerő Armin, dr. Gerő Sándor, Gyalokay Jenő százados, dr. Gyöngyössi István, Gedeon Alajos, Gilureiner Adol, Gálffy Sándor, Hlatky Endre főispán, Huzella Gyula, Halász Gyula, P. Hencz Aurél, dr. Hoványi Gyula, Heilinger József, dr. Imrik Gusztáv, dr. Istvánffy István, Imrik Péter, Imrik S. Zoltán, Jancsovics Jenő, Jancsó őrnagy, Keszthely Zoltán, Kőszeghy József, Korbuly József, Kiss István, dr. Kiss Géza, dr. Krüger Aladár, dr. Krüger Jenő, Kurovsky Ferenc, Komlóssy József, dr. Karácsonyi János, dr. Kovács S. János, dr. Kozáry Gyula, dr. Lányi József püspök, Láng József, Lestyán Adorján udvari tanácsos (Debrecen), Lovassy Ferenc (Nagyszalonta), Lukács Odón, Lakatos Ede, Lukács Géza nyug. ezredes, dr. Miskolczy Ferenc főispán, Medvigy Mihály, dr. Medvigy Gábor, Markovits Antal, Markovits Manó, Miskolczy Pál, Meskó Boldizsár, Markovits Károly, Materny Imre, Mayer Antal, May Sándor, dr. Mártonffy Bogdán, Miskolczy Barna, Mangra Vazul, dr. Molnár Imre, Németh István, Nagy Odón nyug. ezredes, Niedermann Antal, dr. Némethy Gyula, dr. Némethy Ferenc, Nadányi Miklós, Orley György, Pajor Kálmán, Pally Lajos, Papp György, Pekanovits Imre, Poynár János, Papolezy Ferenc, Peiser Károly, Rimler Károly, Reismann Mór, Réz Mihály, Ránffy Zsigmond, Rednik Gábor, báró Szentkereszty Zsigmond, Széchenyi Jeny, Siket Traján, Száhlender Károly, Szegedy Lajos, dr. Sigmund Andor, Schvarcz alezredes, Sztaniszlavszky Adolf, báró Stummer Károly, Schweiger Ede, Szunyogh Pál, Szentlélek Kálmán, Tatár Zoltán, dr. Thury László, Vimmer Julián, dr. Vucskics Gyula, Vallner Odón, Váradi Mór, Wertheimstein Henrik, dr. Valdmann Béla, Zslinszky Béla stb.

Ott voltak a biharmegyei nőegylet választmányi tagjai, az izr. nőegylet küldöttsége, az önkéntes tűzoltók, az árvaház növendékei, a Lujza-menház tagjai.

A díszes ravatalt az udvaron állította fel a Concordia temetkező vállalat. Körül gertyák özöne, délszaki növények. A ravatalon nyugszik a nehéz bronz koporsó, körülötte díszruhás városi és megyehajduk, a temetkezési intézet testőrei s a családi cimerekkal a geszti uradalom cselédei. A notabilitások tömegéből itt-ott kiesillan a huszártisztek aranyos forgója.

Most jön a család. Itt vannak: báró Gerliczy Ferenc és neje báró Fejérváry Gizella, báró Gerliczy Félix, báró Gerliczy Erzsébet és férje Forster Jenő, gróf Dégenfeld Kristóff, báró Gerliczy István, báró Gerliczy

Felicides, özv. Des Echerolles-Kruspér Sándorné, báró Gerliczy Stefánia, özv. Benoisené szül. báró Gerliczy Laura, Gaszton fiával, Des Echerolles-Kruspér Sándor és neje Ránffy Ilona, Des Echerolles-Kruspér Gilbert és neje báró Podmaniczky Emmi, özv. Szegedy Györgyné báró Gerliczy Irma, Szegedy Gina, Szegedy Erzsébet és férje gróf Széchenyi Pál, báró Podmaniczky Béla, báró Podmaniczky Károly, gróf Kornis Emil, gróf Kornis Imre, báró Mannsberg Sándor, báró Dömy Béla és neje, báró Döry Etti.

Mind büszke arisztokrata fej, mely nyugodtan uralkodik a rettenetes fájdalom fölött is. Nincs könnyűpatak, nincs vörösre dörzsölt szem. Sápadt nyugalom ül a bárók nemes vonásain s a főrangú hölgyek jajszó nélkül kapaszkodnak az erős férfikarokba.

Szemben velük halkán csattog egyet a fényképezőgép . . .

Még egy perc s aztán megjelenik gróf Széchenyi Miklós püspök. A kispapok fehér tömege a háta mögé kerül, a szertartás latin szavait ide-oda dobja az enyhe lég-hullámzás, néha hangosan felzokog egy hűséges cseléd s megdöbbenő komorsággal zug föl a nagyszerű temetési ének első refrénje:

Circum dederunt me . . .

Majd eléneklik a Benedictust s aztán hat funerator leemel a súlyos koporsót a katafalkról, kivonulunk a Rákóczi-utra, ahol gyorsan kialakul a temetési gyászmenet.

Legelől fekete bársony párnán viszik a ragyogó arany bárói koronát s egy másikon az elhunyt grófnő két érdemrendjét. Nyomban ezután a M. Á. V. koszoruegylete következik, melynek elnöknője volt majd a katolikus legényegylet, az Erzsébetház kis árvái, a Lujza-otthon képviselői, a város és nőegylet koszorúját 6 díszruhás rendőr hozza s végül három gyászkoesi jön, tele pazar értékű koszorúkkal.

A menet második része a kispapok karával kezdődik. Utánuk közvetlenül a püspök és kísérete következik. Mögöttük halad Széchenyi kanonok Rimler polgármesterrel. Aztán a koporsót vivő gyászfogat halad lassu óvatossággal, mely mögött szomorú arecal lépked a család és a rokonság. Legvégül oldalt és hátul a nép százai kísérik báró Gerliczy Félixné utolsó útjára.

A menet állandó harangzugás mellett a székesegyházba vonul.

A templom bejárata feketével volt bevonva s díszes katafalk állott a templom hajójában, amelyre a koporsót helyezték.

A templomban a gyászszertartások végzését dr. Belopotoczky Kálmán v. b. t. t., felsz. püspök, nagyprépost vette át, mivel gróf Széchenyi Miklós megyés püspök egyenesen Máriacellből utazott vasárnap reggeltől hétfő reggelig s így nagyon ki volt merülve.

A gyászmisét a nagyprépost végezte s kísérte ki utolsó útjára a b. e. grófnőt.

A temetőben, a beszentelés után dr. Böszörményi Géza ügyvéd a nőegylet nevében a következő bucsu beszédet mondotta:

Tisztelt gyászoló közönség!

Fájdalomtól lesújtva állunk a legnemezebb lelkiületű nő sirjánál, kinek neve, a Gerliczy név maga volt egy fogalom, a jószág, az emberszeretet megtestesülésének fogalma: ki boldog volt, ha jót tehetett, ha a nyomor és fájdalom könnyeit felszárította; ha a szenvedőket vigasztalhatta s nekik segínyt nyújthatott.

Nevét örök időkre bevészte városunk történetébe. A biharmegyei és nagyváradi nőegyletet, melyek közül félszázad évvel ezelőtt létesített, bölcs vezetésével fáradhatlan buz-

galmával és áldozatkészségével a virágzás mai fokára emelte.

E nőgyelet kebelében létesítette boldog-emlékeztető királynénk nevével az Erzsébet-leányvárházat szegénysorsu árvaleányok részére s a nevével nevezett Lujza-Otthont elaggott uri nők részére, mely intézetek áldva hirdetik és fogják hirdetni az ő nagy nevét.

Vagy mit mondjak a dicsőültről, mint nőről és anyáról? Esménye volt ő a hűség jó nőnek, ki boldogult férjével a legszebb egyetértésben élt; ki gyermekeit, unokáit Istenfélelemben, a leggondosabb nevelésben részesítette, kik őt, az anyák legjobbját imádással határos szeretettel vették körül, s hosszas betegségében a leggondosabb ápolásban részesítették.

Nagy volt ő a nagyok közt mint jó nő, mint anya, mint emberbaráti, kinek sohasem voltak ellenségei, ki mindenki tisztelt, szeretett és becsült s kitől városunk közönsége könnyezve vesz örök bucsut.

Drága halottunk! Te áldásteljes életeddel bevégeztél földi pályafutásodat s elnyerted a mennyben az örök dicsőség koszoruját. A te szellemed örökjék családod és egyleted fölött. Áldott legyen örökre a te neved. Isten veled!

Az elhunytat a családi sirboltban helyezték örök nyugalomra, boldogult férje mellé.

Koszoruk.

A ravatalt elborította a szebbnél szebb koszoruk özöne. A szalagokon a következő feliratok voltak:

Viszont látásra — legjobb anya — Irma. Erzsébet Pali — szeretett jó nagyanyánknak. Irma, György — a jó dédmamának. Károly és Irma — igaz szeretettel. Elzi és Jenő — hálás szeretettel. István, Felicie — a legjobb nagyanyának. Szeretett Louise mamának — gyászoló Géza papa. Feri, Gizi — felejthetetlen jó anyánknak. Felejthetetlen jó nagyanyánk és dédanyának — Félix, Elsa, Gilda és Alix. Stephania — felejthetetlen drága jó anyámnak. Ilona, Sándor és Sándorka — szeretett jó nagymamának és dédmamának. Laura és Gaston — forrón szeretett nagyanyám és dédanyámnak. Ida — igaz szeretettel. Tóni testvéreid. Adél testvéreid. Szeretett Louise-mnak — Etelka. Mezey Vilma — mély hála és tisztelet jeléül. — özv. Geher Antalné és családja, Kornis Károly. — Pongrácz Gabriel — régi barátság és tisztelet jeléül. — Dr. Fráter Imre — igaz tisztelete jeléül. Gyurkovics Kornélné — fájdalmas bucsu jeléül. Luzsénszki Lenke — tisztelete jeléül. Wertheimstein család — tisztelet és szeretet jeléül. Gyöngyössi István és neje — hálás szeretettel. Pallay Lajos és családja — igaz részvétük jeléül. Sall Teréz — hálás tisztelet és szeretettel. Stark Gyula és Róza — hálás tisztelettel. Seh László és családja — hálás tisztelettel. Tekla János — őszinte kegyeletük jeléül. Nagy-Várad város közönsége — hála és tisztelet jeléül. Blaskovich Ilona — tisztelete jeléül. özv. Szeremley Sándorné — a legmagasabb lelkű nőnek. Szőke Bálint és Mártha — szeretetük jeléül. Sztankovánski Mária — rokon szeretettel. Ada, Sándor — igaz szeretettel. Szőke Gyula és neje — mély tisztelettel. Etelka — édes jó Louise néniének. Nagyvárad Kath. Kör — mély részvéttel. A biharmegyei és nagyváradai nőgyelet — forrón szeretett elnöknőnknek. Deszki közönsége — mély tisztelete jeléül. Deszki uradalmi tisztakar — kegyelet és hála jeléül. Deszki uradalom öreg cselédei — szeretetük jeléül. Acsádi gazdaság — hálás tisztelettel. Lovassy Ferenc és Ilon — hálás tiszteletük jeléül. Zichy Ödön és Gabbi. Elek Gusztáv — szeretet és tisztelettel. Nagyvárad Kath. legényegylet — felejthetetlen jótévedőnknek.

A király részvéte.

Ő felsége szintén kifejezte a családnak

részvétét. A kabinetirodából a következő távirat érkezett a gyászoló családhoz:

Ő felsége legőszintébb sajnálattal vette a jelentést Alojzia bárónőnek Méltóságodnak, immár Istenben megboldogult édes anyjának elhunytáról és kegyesen biztosítja a báró urat és méltóságos hozzátartozóit a legmagasabb és legmelegebb részvétéről eme sulyos veszteség felett érzett fájdalomában. Legfelsőbb megbízásból Paar gróf lovassági tábornok.

Ujabb részvétsürgönyök.

A már közltekén kívül még a következők nyilvánították részvétüket:

József kir. herceg, Augusztá kir. hercegnő, Adelgunde kir. hercegnő és nővérei, Rothschild Charles báróné, Felsőzeghy Ferenc gróf Stubenberg József, gróf Degenfeld Lajos és neje, gróf Degenfeld Miklós, Gerliczy Emil Miskolczy Jenő, Uray Zoltán, Várhelyi kanonok, Gergelyi alezredes, báró Korffné, özv. Rónay Emilné, Bölönyi József és neje, Bérczy Géza, báró Fiáth Elemér és neje, Lovassy Ferenc és neje, özv. Polgár Béláné, Döry Mathild és Etelka, Papp Róbert, gróf Korniss Vilma, Beniczky Adám, gróf Korniss Károly, gróf Bethlen Aladár, Mici és Irma, gróf Erdődy Sándor, Pataky Vilmos, Fraknóy Vilmos, Szeged alföldi takarékpénztár, gróf Széchenyi Miklós, Jászay c. püspök. Rónay Ernő, báró Mannsberg Mici és Artur, Klobusiczky Béla és Leontine, Jármay Elemér, Raskó István és neje, Hajduska Emil, Nyékhegyi Ferenc, Rónay Vilma, Kövér Jani és Erzsé, gróf Tisza István, br. Radvánszky Béláné, Kovács Sebestyén, Andrányi Gusztáv és neje, Roty Forgách grófnő, báró Rosner Ervin és neje, gróf Csáki Gusztáv és neje, Bezerédj Pál, Jombárt Lajos, özv. Szaky Károlyné, Szőke Gyula és neje, báró Podmaniczky Gyula, Schae család, Lager, báró Burian István és neje, Wickl Sándor, báró Szokoll Józsefné és leánya, gróf Majláth Györgyné, gróf Széchenyi Gáborné, Török plebános, Eiszig Ede, Nyéky Ilona, özvegy Gróf Miklósné, gróf Puppenheim Erzsébet, báró Mannsberg Arthur és Mici, ifj. Elek Gusztáv, Tóth Péter és családja, őrgrof Palavicini Ede, Herzl tanár, Beöthy Pál és neje, Csapó Dezső, Rieger Lajos, Govrik esperes, Véghe Endre és neje, Huzella Gyula és neje, Kelemen Béla és neje, Blaskovich Aladár, gróf Széchenyi és neje, gróf Erdődy és neje, gróf Erdődy Tamás, Szegedy Ensch Károly báró, gróf Tisza Kálmán, Gróf Ferenc, Lázár György és családja, özvegy báró Mannsberg Ernőné, báró Mannsberg Sándor, gróf Mikes János püspök, Hungaria bank r. t. Igazgatósága és tiszti kara, Aczél János, Teleky Ferenc, gróf Apponyi Gyula, dr. Bódy István, gróf Zichy Frider és neje, özv. báró Podmaniczky Béláné, Gonzalles család, Horváth József és családja, Fejérváry Coelestin, Lukács Sándor, gróf Pongrácz Gabriell, özv. Szalay Péterné, Muzsai Endre, Jónay Jánosné, Purgly Emil és neje, Gyömöre Aurél és neje, gróf Teleky Géza, Chernel István és neje, Karg báróné, báró Zeykné, Bezerédj Dénes és neje, Bezerédj István, Gerlits Sándor, Dürheim grófné, Kessling báróné, Wulfen báróné, gróf Zichy Ráfael és neje, gróf Majláth Lidia és Nándor, özv. gróf Gebrián Istvánné, gróf Majláth Géza, gróf Zichy Géza, b. Ambrózy Lajosné, Németh Károly, Seh család, Ormódy Vilmos, Majtényi Anna és Baththyány Tamás, Döry Hugó, Radnai püspök, Niamessny Mihály, Glattfelder Dezső, özv. Glattfelder Jakabné, gróf Teleky József és Sándor, Rónay Kamil és Aladár, gróf Telegy Elemér és Mathild, gróf Bánffy György, özv. Klobusiczky Borbély György, Mihalovich István, Delimanics Lajos és neje, Szunyogh Zoltánné, özv. Szalay Péterné, gróf Serényi Béla, gróf Kornis Károly.

A főuri pompával végbement temetés

Weiszlovits Adolf és fia temetkezési intézete rendezte nagy gondnal és teljes rendben.

A temetés alkalmával a sok kocsi a temető kapujánál összetorlódott. A városnak gondoskodni kellene, hogy a temetések alkalmára megfelelő területe legyen fentartva a temető bejáratánál. Könyelmű kapzsiság volt a várostól, hogy az ott lévő szabad területet eladta.

..HIREK..

Bangha Béla a kongregációkban.

Bangha Béla még hétfőn is Nagyváradon volt és a nagyváradai kongregációkban tett látogatásokat.

Megjelent az Orsolya-szüzek tanítónőképzője Mária-kongregációjában. Este fél hétkor pedig az Urak-kongregációja és a nagyváradai jogászok kongregációja tagjai számára tartott előadást.

Gyönyörű meggyőző szavakkal fejtegette hogy a kath. akciók csak akkor vezetnek igazi eredményre, sikerre, ha a hitélet meg erősödik a lélekben.

Utána a Széchenyi-vendéglő külön terében társas vacsora volt, amelyen lelkes szeretettel ünnepelték a kongreganisták P. Banghát.

Felköszöntő hangzott el a társasestén, az Urak és jogászok kongregációján dr. Karácsonyi János és dr. Krüger Aladár a Népszövetség helyi igazgatójára, dr. Imrik, dr. Vucskics plébánosokra, Szilágyi Dózsa a két kongregáció asszisztenseire. Ezenkívül még igen sok felköszöntő hangzott el.

Elutazása.

Utánna az Urak kongregációjának tagjai és a Jogászok kongregációja testületileg kísérték ki Bangha Bélát az állomáshoz, akit tüntetőmenettel vetek körül és lelkes éljenzéssel bucsúztak el a kath. restauráció lánglelkű apostolától, aki a 11 órás vonattal utazott el Budapestre.

* **Uj zászlós urak.** B. e. Zichy Nándor gróf és néhai Wenckheim Frigyes gróf halálával két zászlósuri méltóság üreedett meg. A kormány előterjesztésére most töltötte be ezeket a király s tárnokmesterévé Csáky Albin gróft, főtárnokmesterévé pedig Eszterházy Miklós herceget nevezte ki. Ki-nevezésüket a hivatalos lap vasárnapi száma közölte.

* **Tisza Kálmán szobra.** Tisza Kálmánnak tudvalevőleg szobrot állít Bihar-megye közönsége. A szobor elkészítésére hirdetett pályázat ma fog lejárni. Tegnapig a legjobb művészek pályázatai érkeztek be. Érdekes, hogy tegnap Győről is hozott egy ládát a posta. A ládában szintén egy pályamű van, de hogy milyen, azt a szerzőjén kívül senki sem tudja, mert a láda lezárva, eldugva várja további sorsát. A mű küldője ugyanis elfelejtette fizetni a fuvardíjat mely 20 koronát tesz ki. A bizottság nem előlegezte a 20 koronát, hanem telefonon kereste meg a győri polgármestert, hogy a művészt hívja fel a szállítási költség kifizetésére.

mert ellenkező esetben a mű nem vehet részt a pályázaton. A pályaműveket a szorbizottság elnöke Miskolczy Ferenc elveszi át.

* **Eljegyzés.** Bacher József postatiszt tegnap jegyezte el Turóczy Gyula fűszerkereskedő kedves leányát Ilonkát.

* **Járványok a megyében.** Tegnap a tenkei járás Tenkegörséd községéből egyszerre két járvány fellépését is jelentették. Az egyik járvány a vörheny, mely enyhébb természetű. A másik a difteritisz, mely súlyosabb természetű, amennyiben már halottja is van. Az óvintézkedéseket fogantatók fogantatók.

* **Áthelyezés.** Az igazságügyminiszter saját kérelmükre dr. Szarka Sándor nagyszalontai és Karakas Albert vaskóhi járásbírókat kölcsönösen áthelyezte.

* **Kinevezés.** A nagyvárad kir. ítélőtábla elnöke a vezetése alatt álló tábla kerületébe dr. Ritter Ferenc szarvasi lakos ügyvédjelöltet díjas joggyakornokká nevezte ki.

* **Féltékeny szerelem.** Selizán Katalin 17 éves cseléd, tegnap este a boltba ment. A Szt. János-utcában találkozott Nyisztor Gusztáv egykori ismerősével. Ez kérdőre vonta Selizán Katalint, hogy miért beszélgett tegnap délután egy másik fiatal emberrel. Még nem is válaszolt, amikor Nyisztor kétszer hatalmasan arcul ütötte. Hogy a volt udvarló megne ismétlje az ütleget, elszaladt előle; ez azonban utána iramodott s botjával össze-vissza verte. Selizán Katalin könnyű testi sértésért Nyisztor Gusztávot feljelentette. Az eljárás folyamatba tetetett elene.

* **Adó és illetékügyi tudakozó iroda a kamarában.** Értesítjük városunk kereskedőit és iparosait, hogy a kamarai irodával kapcsolatban adó és illetékügyi tudakozódó irodát állítottunk fel. A tudakozódó iroda, melynek vezetését dr. Papp Romulus ügyvéd urat nyertük meg, kereskedők és iparosok részére adó- és illetékügyi kérdésekben díjtalan felvilágosítással szolgál. Hivatalos órák: kedden, esütörtökön és pénteken d. u. 4 órától 6-ig a kereskedelmi és iparkamara székházában Teleky-u. 11. I. e. Okt. 10 és 11-én azonban a vezető ügyvéd elfoglaltsága miatt hivatalos óra kivételesen nem tartatik. Nagyvárad, 1912 szept. hó 30. A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara: Dr. Moskovits József elnök, dr. Oláh Béla fogalmazó.

* **Október 6-án lesz a repülés.** Szeptember 29-ére tervezett repülést, mely iránt pedig meggyeszte nagy érdeklődés nyilvánult meg a kedvezőtlen idő miatt el kellett halasztani. A repülés újabb idejét október 6-ára tűzték ki. A repülénap egyike lesz a magyarországi repülések legérdekesebbjeinek. Ugyanis nem mint tervezve volt, csak Wladimir mester fog felszállni, hanem még kivüle három jeles magyar aviatikus is. Összesen négy repülés lesz, melyekben Lányi Antal hadnagy a jeles nagyvárad aviatikus is részt vesz. Lányin kívül Wladimir, Illner és Steinsneider pilóták fognak felszállani.

* **Repülőgéppel Nagyváradra.** Három vakmerő gyerek megszökött a marosvásárhelyi gyermekmenhelyről és két heti eszavargás után elértek Kolozsvárra. Innen Váradra jöttek, még pedig elég agyafurtt módon. Ugyanis most szállítják Kolozsvárról Váradra a repülőgépeket s a gyerekek

elbujtak egy ilyen teherkocsin a gépek szárnyai alá. Csak itt vették észre őket. Mind a három aludt. A rendőrségen hamis neveket mondtak be s most valószínűleg visszatoloncolják őket Kolozsvárra.

VOSZKA

czipői és cizmái mérték szerint hirnevesek.

Cégt. Ifj. VOSZKA FERENCZ

Telefon 11-33.

Népszövetségi tagoknak 10 százalék kedvezmény.

* **Uj Lexikon.** Róvai-féle (eddig 5 kötet jelent meg), továbbá mindenféle könyvek Benkő Artur Rákóczi-uti könyvkereskedésében. Antiquar könyveket jó áron vesznek.

x **KIRÁLY üdítő vizet** 10 üveg rendelésnél házhoz szállítunk üvegenként 7 fillérért. Demetrovits Jenő és Társa. — TELEFON 10-99.

x **Kossuth-utca 6. számú ház** Körös felőli oldalán 3 szoba, fürdő-szoba és mellékhelyiségekből álló modern emeleti lakás november 1-re kiadó. Értekezhetni a Polgári Takarékpénztár részvénytársaságnál.

* **A német, francia és angol nyelvekben** tökéletes kiképzést nyerhetnek legalább középiskolai műveltséggel bíró egyének a Rose-rendszerű nyelviskolában (Bémer tér 1. szám). Beiratkozás mindenkor. Tandij óránként és személyenként 1 korona 50 fillér

KOSSUTH-U. 2. sz. ház emeletén két szoba s mellékhelyiségekből álló lakás nov. 1-re kiadó. Értekezhetni a Polgári Takarékpénztárnál.

x **TÚZIFA** hasábos és aprítva, ugyszintén elsőrendű porosz kőszentet házhoz szállít: Weiszberger és Társa. Telefon 688 Telep Váradvelence, vasutná.

x **Kérek egy koronáért** finom Színházi vegyes cukorkát. Ugyan kérlek hát elég lesz az. O igen, mondhatom, hogy Budapesten nem létezik az a rendszer, mint az itteni Aszódy Mihály cukorka és csokoládé specialista üzletében, hogy egy koronáért ilyen szép csomagolású és finom vegyítékű bonbonokat adjanak; ha színházba mentek, ajánlom. Fő üzlet a Kossuth-utcán, fióktüzet Kert és Szacsvai-utca sarok a «Cukorka Király». Rákóczi-uti cukorka-üzlet az Orsolya zárdában előkészületben, közvetlen a különlegességi tőzsde mellett szeptember havában megnyílik. Telefon számok: fő-üzlet 635. «Cukorka Király» 10-16. Színházi cukorka üzlete 610.

Joghallgatók! Ügyvédi vizsgára készülők! ügyvédi vizsgára, alapvizsgára, szigorlatokra saját érdeklődésben **Dr. Kállay Jogi szeminárium** után készülnek csak Budapest, IX. Lónyay-utca 18 b. (Calvin-tér mellett). Telefon 125-38. Telefon 125-38.

SZÍNHÁZ

* **Cigánybáró.** Mint arról már említett tettünk, a színház igazgatósága az idény második hetében szándékosan ismétli meg az első hét műsorát, mert ezekben a darabokban mutatkoztak be az új társulati tagok, akiket a bérlőknek még nem volt alkalmuk látni. Ezekből való a Cigánybáró is, a mely közkezdelt operettekben az új tagok közül Görög Olga pompásan éneklő Saffit. Gábor diákot pedig Binder Károly, az új baritonista játsza. A Cigánybáró e hét szerdáján kerül színre.

SPORT

NAC-NSC bajnoki versenye.

Vasárnap is holt bizonyos volt a verseny sorsa csak a szép verőfényes őszi idő nyújtott kárpótlást a mérkőző felek egyenlőtlenségéért, továbbá a NSC kapusának remek véde, mely valósággal frappirozta a közönséget.

A versenyt a NAC II. küzdelme nyitotta meg az NSC II.-vel, mint favoritja a Szövetségi díjnak a NAC II. 6:0 arányban diadalmasodott. A sikert főleg Kertész Sallak és Hirsch játéka biztosította.

A főversenyben a NAC magas nívója azonnal érvényesült, az egész NSC-ét a kapu elé szorította s ez az erős ostromzár az egész első félidő alatt alig szakadt meg, de az első goalt még a nagy fölény mellett is csak a 15-ik percben jut be a kapuba, a többi háromért pedig ugyanez kellett Kürschnernek dolgozniok, mert Szirkovits nagyszerű és hősi védelmet produkált, mely a közönséget pártkülönbség nélkül bámulatra ragadta.

A második félidő elején a NAC egy kissé engedett a tempóból és az NSE egyszer-kétszer a kapu közelébe is jutott, de aztán játék végéig az egész csapat kétségbeesett védekezésre szorult, mialatt újabb 3 goal röpült a fényesen párirozó kapus mellett a kapuba. Hétnél többre azonban a NAC nem tudta vinni.

TÁVIRÁTOK

Mozgósított magyar hadtestek.

Budapest, szept. 30.

(Saj. tud.) Fenntartással közöljük azt a privát forrásból nyert értesülésünket, hogy a temesvári 7. és a nagyszabeni 13. hadtest ma megkapta a mozgósítási parancsot.

A háboru hire a delegációban

Budapest szept. 30.

(Saj. tud.) Ma az osztrák delegációban megkérdezték gróf Berchtold külügyminisztert a háborura vonatkozólag. Ő kijelentette, hogy van tudomása a balkán mozgósításokról, de nyugtalanságra nekünk nincs okunk. Lukács ma hosszas tanácskozást folytatott miniszter társaival s holnap kihallgatásra megy a kiküldéshez.

Bulgária, Szerbia és Görögország mozgósít.

Szófia, szept. 30.

(Saj. tud.) Tegnap este minisztertanács volt, mely éjjel 1 óráig tartott. Délelőtt haditanácsot is tartottak, mely 10 órától délután 1 óráig tartott. A minisztertanácsban a mozgósítással foglalkoztak. Ennek eredményeként ma a kormány elrendelte a mozgósítást. Ma már fogantatók is a mozgósításhoz szükséges előkészületeket. A mozgósítás tény-

leges keresztülvitelére a kormány egyelőre még megvárja Görögország és Szerbia mozgósítását. A három ország Bulgária, Szerbia és Görögország egybehangzó ultimátumot adnak ki, melyben felszólítják a török kormányt a török tartományok részére leendő autonóm alkotmány adására. Ha a török kormány vonakodik azt teljesíteni, a háboru elkerülhetetlen lesz.

Bulgária hivatalos értesítése.

Szófia, szept. 30.

(Saj. tud.) A bolgár kormány ma hivatalos értesítést tett közre, melyben tudatja, hogy a török haderőnek Drinápolyban történt koncentrációja elkerülhetetlenné tette a mozgósítást.

Szerbia ukáza.

Belgrád, szept. 30.

Ma Péter szerb király ukázt irt alá, melyben elrendeli a szerb haderő mozgósítását. A skubstina október 4-re van összehíva. Így a háboru kitörése csak napok kérdése.

A féltékenység áldozata.

Bécs, szept. 30.

Lorina József kórházi szolgálta múlt éjjel alvó feleségének nyakát borotvával átvágta, azután saját nyakát metszette át. Az asszony meghalt, a férfi haldoklik. A tett oka féltékenység.

Gabona üzlet.

Készáru: 2 fil. magasabb. Határidő üzlet hideg időre a szemes magvak szilárultak.

Mai árfolyamok.

Októberi buza	— — —	11.13
Áprilisi buza (1913.)	— — —	11.70
Októberi rozs	— — —	9.52
Áprilisi rozs (1913)	— — —	9.98
Októberi zab	— — —	10.45
Áprilisi zab (1913)	— — —	10.52
Szept. tengeri	— — —	7.65
Májusi tengeri (1913)	— — —	7.62

Budapesti értéktőzsde.

Magyar Általános Hitelbank nagyváradi fiókjának távirati jelentése.

Magyar hitelrészvény	—	841.50
Osztrák hitelrészvény	—	642.—
Jelzálogbank	—	461.—
Leszámitoló és pénzváltó	—	536.—
Magyar bank	—	652.—
Közuti vasut	—	742.—
Városi villamos	—	398.—
Salgótarjáni kőszén	—	784.—
Rimamurányi	—	782.—

A szerkesztésért felelős.

Dr. VUCSKICS GYULA.

Brassó

Fiókok: Marosvásárhely

ERDÉLYI KERESKEDELMI és AUTOMOBIL FORGALMI R.-T.
Nagyváradi fiókja
Nagyvárad, Szilágyi Dezső-utca 6. (SONNENFELD palota.)

Automobilok

automobil kellékek és pneumatikok raktára.

Benz, Mercedes, Berliet, Opel, Büssing, Renault, Brenabor stb. luxus, sport és teher automobilok képviselője.

Prowodnik, Dunlop, Pirelli, Michelin stb. pneuk raktára.

Olajállomás. Lámpák, Dudák, Szerszámok, Szemüvegek és mindennemű felszerelés raktáron.

— Árajánlattal szolgálunk. — Autót becsereélünk. —

Központ: Kolozsvár, Karmeria gyár, autójavítás

Magyarország legnagyobb repülőnapja

Nagyváradon 1912. okt. hó 6-án, kezdete d. u. 3 órakor a Bónékuti katonai gyakorlétéren.

Repülnek:

1. **Lányi** m. k. honvédhadnagy saját szerkezetű «Az Est» biplánján.
2. **Wladimir** 60 lóerős monoplánján.
3. **Steinsneider Lili**, az első magyar női pilóta 50 lóerős monoplánján.
4. **Illner** a világhírű Etrich pilóta, a bécsújhelyi pilóta iskola tanára.
5. Utas repülések: **4 pilóta 3 repülőgéppel.**

A repülő térhez vezető utak a közönség biztonsága érdekében el lesznek zárva s a tér csak egyoldalról **jegygyel** lesz megközelíthető.

Katonazene. — Buffet.

Jegyek:

Passe-partout	10 kor.
Páholy 6 személyre	42 kor.
Paholyülés	7 kor.
Számozott ülőhely	4 kor.
I. rendű állóhely	60 fill.

Jegyek előre válthatók **Sonnenfeld Adolf Bémer-tér 3.** és Hegedüs **Hirlapirodában Rákóczi-ut 5.**

Kedvezőtlen idő esetén a repülések a következő vasárnap fognak megtartatni.

Rendezzi a gr. **Teleki Ádám**

elnöklete alatt álló kolozsvári aviatikai részvt.

**Autó (automobil) tulajdonosok
szives figyelmébe**

PNEUMATIK, köpeny és tömlő,
TRAPP ISTVAN Budapest, VIII. ker.
Tisza Kálmán-tér 26.

Postai megbízás naponként azonnal el lesz in-
tézve. Javítások jutányos árban. Használt gumik
a legmagasabb árban megvételnek.

Oltott mész

Bükkfa parkett, cementáru,
cserép, fedéllemez, gipsz, nád,
csatornázás, aszfaltozás stb.

Kondor Dezső

Nagyvárad, Nagypiac-tér 1. Telefon 969.

A Biharmegyei Gazdák Áru és Hitelintézete Rt.
Nagyvárad, Nagypiac-tér, Andrányi-ház.

Befizetett alaptőke: 1.000.000 korona

Elfogad takarékbetéteket, ha azok ál-
landók 5°-os kamatoztatásra, továbbá
folyószámlai betéteket is elfogad.

A betétkamatadókat az intézet fizeti.

Folyószámla hitelt nyújt legkedvezőbb
feltételek mellett.

Leszámitol váltókat a legelőnyösebb ka-
mat mellett gazdálkodók, kereskedők és
iparosok részére és foglalkozik minden-
nemű bankszerű beszedésekkel (incassó
olcsó díj mellett).

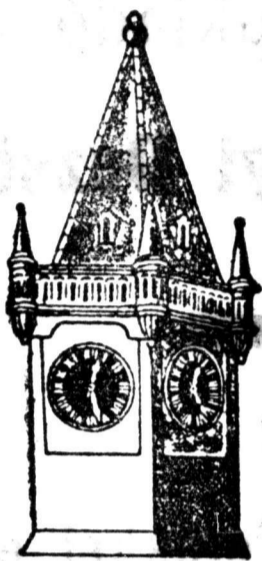
Elöleget nyújt értékpapírokra, termé-
nyekre és árukra; kölcsönöket ad előnyös
törlesztés mellett.

Jelzálog és törlesztéses kölcsönöket folyó-
számlákra és földbirtokokra

Sarkady és Szánthó

TORONYÓRA GYÁRA

Nagyvárad, Damjanits-utca 30.

Ajánlja 1 héten egy-
szer felhuzandó és 1
napban egyszer felhu-
zandó toronyóráit
„szögcs” és „szabad-
lengésű” járáttal, réz
kerekekkel. Olcsó árak.
TÖBBÉVI JÓTÁLLÁS.

Villanyerő
berendezés.

Arjegyzők kívánatra.
Saját ház.

Özv. Schmidt Gyuláné

könyvkötészetét a régi
Apolló épületből

Rákóci-ut 16. sz.

alá helyezte át, amire
felhívjuk a n. é. közönség
becses figyelmét. Tan-
könyvek bekötése, olcsón
s gyorsan készíttetnek el.
Becses pártfogást kér

özv. Schmidt Gyuláné

VAVEK FERENC
üzletvezető.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: **NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.**

Ertesítjük a t. közönséget, hogy a

Wolfram lámpák

ára olcsóbb lett, **Wolfram** és egyéb izzó-
lámpák nagy raktára **legolcsóbb áron** a
közönség rendelkezésére áll. Telefon rende-
lésre ráfizetés nélkül házhoz szállítjuk.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514

Elvállaljuk villamos világi-
tási és erőátviteli berendezé-
sek felszerelését.

Csillárok,

ívlámpák

állandóan nagy választékban kap-
hatók.

Villamos motorok

1/4 lóerőtől minden nagyságban.

Főszerező telefonja 55. sz.

Kiadó lakások

**Az Erzsébetligeten
(Püspöki residentia
mellett) újonnan
épített házakban**

2 és 3 szobás lakások

november 1-re

KIADÓK.

Értekezhetni a 3-ik épületben
lakó ház mesternél vagy
INCZE iroda **BÉNER-TÉR**
3-ik SZÁM.

SZENT LÁSZLÓ-NYOMDA R.-T.

könyv és hirlapkiadó vállalat

Nagyvárad, Szilágyi Dezső-utca 5. sz.

A legmodernebb betűkkel és diszitő anyagokkal u j o n n a n berendezve.

Mindennemü hivatalos, üzleti és egyéb nyomtatványok a legjutányosabb árak mellett, izléses kivitelben
 ≡ készítettnek. ≡

Latin szert. és g. kath. egyházmegyei nyomtatványok állandóan raktáron.

A „TISZÁNTUL“
 politikai napilap kiadóhivatala.

Alapítottott :
 1894.

Hirdetések a legjutányosabb árak mellett
 a „Tiszántul“-ban közöltetnek.

Alapítottott :
 1894.

Legolcsóbb bevásárlási források!

Ha Ön

óráját jól és jutányos árban akarja megcsináltatni, hozza el **FEIN KÁLMÁN** óráshoz, Teleki-u. 9. Dr Nemes ház. Villanyos megállóhely. —
Órákban állandó nagy raktár.

Alapított 1895-ben.
Deo Adiuvente!

Imrek Károly
épület és műbutor asztalos N.-Várad, Alapi-utca 10. szám.
Alapított 1895-ben.

HA A KOSSUTH-

utcába vezeti utja, keresse fel a legjobb hírnévnek örvendő

KEPES ETEL

varró- és himző előnyomdáját, ahol bevásárlásait a legolcsóbban eszközölheti kézi munka anyagokban.

Izsák Lidia

mellfűzői, amelyek bécsi modellek szerint készülnek, országsszerre nagy népszerűségnek örvendenek a hölgy közönség körében. Megrendelhető mérték szerint,
Nagyvárad, Nagy Sándor-u. 1. Fűz. üzlet: TELEFON 1-53. szám.

Mezey János és Társa
fűszer, csemege kereskedése Nagyváradon, szt. László-tér és Teleki-utca sarok.

Szolid üzlet
többet nem ad, de kevesebbet sem.

Hallatlan

olcsó árban készít Piski Ferenc cipész úri és női cipőket csak egy próba és ön meg fog győződni

Szent János-utca
sarok, Schvare Farkas-féle házban.

Fő a kézi mosás!

A ki erre reflektál, hívja meg **MÉSZÁROS MÁRIA** gőzmosó és vegytisztító intézetét, házhoz elküld és haza is szállít. Szarvas-tér és Liget-utca sarkán. Levelekre azonnal válasz.

Telefon 67.

Izléses arany- ezüst ékszerek, finom, órák legolcsóbban kaphatók

Szilágyi Géza és Ts-nál
Rákóci-ut
Telefon. 630.

Táray Sándor

telefon 558. telefon 558.
NAGYVÁRAD
Körözs-utca 11. sz.
Épület és műlakatos vízvezeték és vasszerkezeti munkák.

NE ADJUK

pénzünket idegen cégnek, vegyünk

lánckútat
MÁRKUZZ JÓZSEFNÉL
Akadémia-u. 1. sz.

Czukrász

sütemények minden alkalomra házhoz szállítással jutányos árban eszközöltetnek. Meghívásra házhoz küldök, levelekre válaszolok. Vidékre napi expedálás.

Molnár János cukrász
Kolozsvári-u. 50.

Keresse föl Haás Simon

rövidáru férfi- és női divat-üzletét
Szent János-utca 46.
gyógyszertár mellett,
hol hallatlan olcsó árban lehet vásárolni.

A „Nagyvárad Torna Club”

Clubhelyisége
Kolozsvári-utca 50.
szám alatt
a „Varga féle”
Magyar Király kávéházban.

Udvari kávéház

családok kellemes szórakozó helye. Esténként Bebe Kálmán teljes zenekarával hangversenyez. — Bejárat

Szt. László-tér és Zöldfa-utca.

FELDSTRICK KÁLMÁN

könyvkötészete és dobozgyártása
NAGYVÁRAD, Rákóci-ut,
Moskovits palota
Biharmegye és N.-Várad város kir. itélőtábla és a megyei főszolgabíróságok és körjegyzőségek szerződéses szállítója.

ROZSNYAY JÓZSEF

mű-asztalos, Nagyvárad Kolozsvári-u. 77.

Európa nagyobb városaiban évek során át szerzett gyakorlati ismereteim lehetővé teszik, hogy a mai közönség részére a művészi kivitelű különlegességi munkákat is kellő szakudással a legpontosabban elvégezhessem. Készítek továbbá: modern háló, szalon, bútor és üzleti-berendezéseket, portálokat, lakás- és kastély-berendezéseket minden still és kivitelben a legszolidabb árak mellett. Egy kísérlet elengedő, hogy a t. úri közönség bizalmát továbbra is kiérdemeljem.

Tisztelettel ROZSNYAY JÓZSEF, műasztalos.

Szántó Dezső
első
nagyvárad
REDÖNY-
GYÁRA Rulikovszky-ut
TELEFON 491.

Csoda elárusítás!!!!

Partiba vettem, szőnyeg, ágy és asztal garnitúr, rumburger vászon, seelyem és csipke dolgokat.

Féltárba árusítom.
Lőwinger Márton
versenyáruháza Kert-u. 1. sz.

Kerékpár varrógép s gramophon javításokat készíttetni legelőnyösebb

Horvát Béni
mechanikusnál,
Kossuth Lajos-utca 18.
Az összes alkatrészek állandóan raktáron.
TELEFON 1038. szám.

Haas Lajos

Gáz és villanyberendezési vállalat.

Elvállal mindennemű gáz és villanycsatlakozásokat és jókarbantartását.

TELEFON 1038. sz.

PENCZ JÁNOS

(cipész, szakiparos.)
NAGYVÁRAD,
Szt. János-u. 34.

Készít mérték szerint úri és női (Orthopéd cipőket is) jutányos árban mérték szerint. Meghívásra házhoz jövök.

Névjegyek

a legolcsóbban beszerezhetők:

Szent László-nyomda r.-társ.-nál
Szilágyi Dezső-utca 5. sz.

Alapított 1880-ban
Schopper György
utóda veje

Rohoska Pál
Villanyerőre berendezett gépjavitó, vas és rézöntő
NAGYVÁRAD,
Sánc-utca 22. sz.

Mayer Lajos

kárpitos és díszítő
GYÁR-U 1 SZÁM.

Elvállal minden e szakmába vágó munkát jutányos árban. Levelezőlap meghívásra azonnal jövök. Állandóan készmunka kapható.

A NOVEMBERI költözködésekkor a legcélszerűbb

HIRN M. és FIA
villamossági vállalatához fordulni

Kossuth Lajos-u. 16. sz.
Nagy csillárraktár.
Telefon 10-54. Telefon 10-54.

Györy Sándor

villanyerőre berendezett kések és köszörődéje
Kert-utca, 4. szám.

Elvállal mindennemű speciál köszörüléseket és javításokat, haj- és szakál vágó és lőnyíró gépet, zsillette és mindennemű más borotvák köszörülését pontosan eszközli.

Moly irtó szerek

rovarpó, poloska tinktura, s többféle háztartási cikkek parket beeresztő viassok kaphatók
VADÁSZ ALBERT
„Angyal” drogueriában
BÉMER-TÉR.

Fotbal cipők, gumi térdvédők, dresszek a legolcsóbban kaphatók

Lefkovits és Kácsér
Zöldfa-u., cipő, kalap és uridivat áruházában.

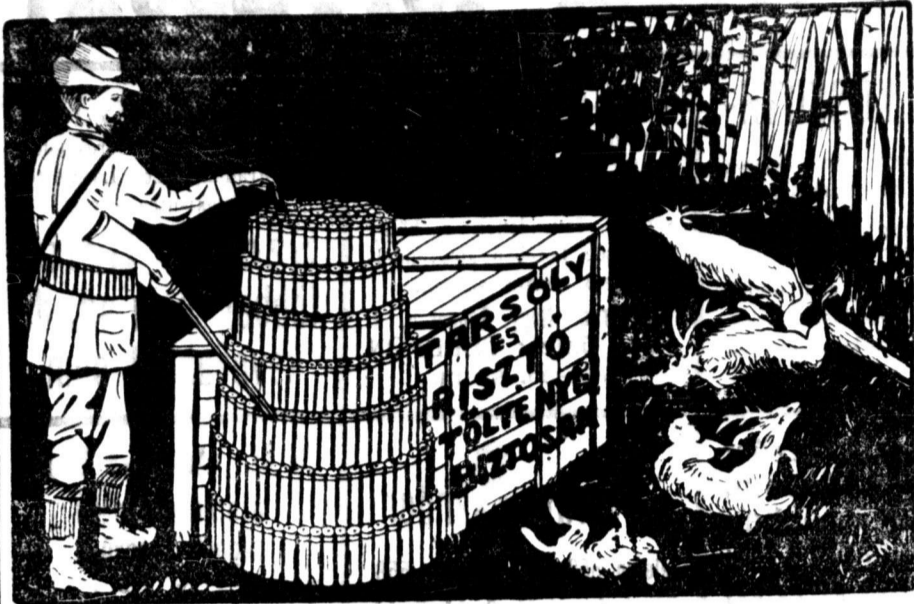
Villamos berendezéseket, u. m. magánépületek világitási felszereléseit, csengő házi telephon, ipartelepek, gyárak, és malmok. Villamos világitási és erőátviteli berendezéseit pontosan és szakavatottan készít

SZENES SÁNDOR

villamos berendezési vállalata Szalárdi-u. 9. Költségvetéssel díjlanul szolgálók, meghívásra azonnal jövök.

Reisinger József

mechanikai gép és fegyverjavító műhelye
Sas palota zöldfa passzáz,
a hol a legprecízebb esztetika és gépmunkák készülnek.

M. kir. lőpor-áruda
Vadászfegyverek
Revolverek
 Vadászati felszerelések
 Eredeti Valtersdorfi töltények
TARSOLY és RISZTÓ

különlegességek vaskereskedésében
Nagyvárad, Rákóczi-ut.
Telefon 390. Telefon 390.

Legujabb!
Ha hegedülni

óhajt megtanulni, rendelje meg a tisztán kidolgozott, remek hangu, domboru hegedüt, tokkal, 16 drb. felszereléssel és mesés ajándékkal - együtt **csak 12 koronáért**

Wagner a „HANGSZER-KIRÁLY,” országzerte elismert elsőrendű hangszerárúházában
Budapest, József-körut 15.

Fényképes árjegyzék ingyen. — ÓVAS: Figyeljen jól a pontos címre és házszámra.

Szalonna, prima, pörkölt, nehéz áru legjutányosabban kapható. Mindennemű termények vétele és eladása.

Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár Részv.-társ. áruosztály.

Teleky-utca 3-ik szám, Telefon 172.

Mezey Dezső

toronyóra készítő
 Nagyvárad, Szt. János-u. 64.

Az ország egyik legrégebb és legmegbízhatóbb toronyóra készítő telepe. Olcsó árak, több évi jótállás. **Villanyerő berendezés.**

Kivánatra árjegyzéket bérmentve küld

Használt, de teljesen jókarban levő **22 darab ökörszekér egyenként is eladó.**

Felvilágosítást nyújt a «Biharmegyei Gazdák Áru- és Hitelintézete Részvénytársaság» **Nagypiac-tér, Andrényi ház.**

Rimanóczy mőbútorgyár

Városi raktárunkat nov. 1-én gyári helyiségeinkbe tesszük át, miért is a készleten levő ebédlő-, háló- stb. szobákat

mérsékelt árak mellett

árusítjuk el. Gyári helyiségeinkben továbbra is állandó **BÜTORKIÁLLÍTÁST** fogunk tartani és iparművészeti tervezetek alapján solid elsőrangú kivitel mellett a n. é. közönség rendeléseinek eleget tenni.

FÉLIX-FÜRDŐ

nyári és téli gyógyhely. Európa leggazdagabb kénes hévviz forrása. **Vizhőfoka 49° C. 17 millió liter víz mennyiség.** Csuz, köszvény, ischiás, izzadmányok és női betegségek ellen. 1909-ben **9200** beteg hagyta el gyógyultan, javultan a páratlanul hatásos fürdő gyógyforrásait. **Penzió rendszer október 1-től május hó 1-ig.** Elsőrendű ellátás, reggeli, ebéd, vacsora, fűtés, szoba világítás, egyszeri fürdés a Ferencz-fürdőbe pocró- czozással hetenként **56 koronába** kerül.

A Viktor szálló folyosója össze van kötve a fürdőkkel. A folyosókon lévő kályhák állandóan fűtve vannak. Bármilyen időben meghülés veszélye nélkül lehet a kurát eredménnyel használni.

Posta, távirda, interurbán telefon, állandó gyógyszerár a fürdő telepen. Prospektust küld az

igazgatóság.